

TC
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

HEYKEL ÇALIŞMALARININ LİSANS DÜZEYİNDEKİ
ÖĞRENCİLERDE ALGILAMA BİÇİMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Hülya KAROĞLU

HAZIRLAYAN
Ömer Tayfur ÖZTÜRK

Konya 2007

ÖZET

Sanata dair değerlerin bireye kavratılıp, toplumun sanat kültürünün yükseltilmesi sanat eğitiminin gerekliliğini yansıtmaktadır. Sanat eğitimi bireysellik esastır. Ve sanat eğitimini toplum bireyelerine yansıtıp onları eğitecek kişiler, öncelikle sanat eğitimcileridir.

Üç boyutlu heykel çalışmalarını bireyin görerek ve dokunarak hissetmesi ile yaratıcılığı gelişmesinde etkin ve önemli bir rol üstlenmektedir. Bunun yanı sıra bireyin estetik bakış açısının gelişmesi ile fiziki çevresini ve içinde bulunduğu ortamını farklılaştırmaktadır.

Bu çalışmada Türkiye’de Yüksek Öğretim Kurumuna bağlı üniversitelerde bünyesinde Resim-İş Öğretmenliği (Eğitimi) Anabilim Dalı bulunan altı üniversitede yapılan araştırmayla, öğretmen adayı bireyelerin heykel sanatını ve heykel çalışmalarını nasıl algıladıklarına ilişkin görüşleri alınmış ve çıkan sonuçlardan elde edilen verilere göre farklılıklar ve eksik durumlar tespit edilmiş, öneriler sunulmuştur.

Veri toplama aracı olarak öğrencilere anket uygulanmıştır. Araştırmanın bilimsel temelini oluşturmak için Türk heykel sanatının gelişimi ve eğitim, algı - heykel ilişkisi bölümlerine yer verilmiştir.

ABSTRACT

Having the individual comprehend the values of the art, the elevation of the art culture of society reflects the requirement of art education. The Art Education is based on individuality. And the people who are to educate the individuals of society by reflecting the Art Education to them are our Art Educator Tutors.

The works of three dimensional sculpture, takes up an effective and important role in developing the creativity of individual by seeing and touching. Also it differentiates the physical environment and the atmosphere where individual dwells with the development of the aesthetic perspective of the individual.

In this study, in universities of High Education Institution (YÖK), with the research done in six universities which includes Painting School teaching, the thoughts of teacher candidates about how they perceive the art and the works of sculpture are acquired and according to the data obtained from the results, the differences and the deficiencies are detected and some solutions are presented according to these.

A survey is made among the students to collect data. In order to create the scientific basis of the study, “the Development of Turkish Sculpture” and “the Relation of Education, Perception and Sculpture” chapters are added to the research.

ÖNSÖZ

Ülkemizin geleceğine ışık tutacak olan, her biri birer aydın kişilik olacak öğretmen adayı sayılan bireylerin üç boyutlu çalışmalara ve heykel sanatına verdiği önem, sanat eğitiminde başarıyı yakalamak nitelikli bir eğitim anlayışının doğması için büyük önem arz etmektedir.

Toplum içerisinde heykel sanatının yeri ve temellerinin ne nasıl olması gerektiği, fiziki çevresini en etkin biçimde dokunarak ve üçüncü boyutu kavrayarak öğrenen insanın sanat eğitiminin genel amaçları çerçevesinde heykel sanatını nasıl algıladığı ve tanımladığı sanatsal gelişim açısından önemlidir.

Bu araştırmada sanat eğitiminin temelini topluma ve bireylere aşılacak olan Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalı öğrencilerinin heykel algılama biçimleri ile ilgili görüşlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesiyle çalışmanın bu alanda gerçekleştirilecek girişimlere, alınacak önlemlere ve yapılacak çalışmalara kaynak ve basamak teşkil etmesi hedeflenmiştir.

Araştırma süresince, görüş ve yönlendirmeleriyle yardımını hiçbir zaman benden esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Hülya Karoğlu'na, anket çalışmalarında yardımcı olan Birol Gülнар'a teşekkürlerimi sunarım.

Saygılarımla

Ömer Tayfur ÖZTÜRK

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
1 BÖLÜM:	1
GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	2
1.2 Araştırmanın Amacı	2
1.3 Araştırmanın Önemi	4
1.4 Sayıtlar.....	5
1.5 Sınırlılıklar.....	5
1.6 Tanımlar.....	6
2 BÖLÜM: HEYKEL SANATININ GELİŞİMİ ve EĞİTİMİ	7
2.1 Türk Heykel Sanatının Tanımı ve Tarihçesi	7
2.1.1 Heykel Sanatının Tanımı.....	7
2.1.2 Türk Heykel Sanatının Tarihçesi.....	7
2.2 Türkiye’de Heykel Eğitimi.....	12

3	BÖLÜM: ALGI- TOPLUM- HEYKEL İLİŞKİSİ	20
3.1	Psikolojik Bir Kavram Olarak Algı	20
3.1.1	Zaman algısı.....	21
3.1.2	Hareket algısı.....	22
3.1.3	Kinestetik kas algısı.....	22
3.1.4	Sosyal algı.....	22
3.2	İnsanların İnanç ve Tutumları	23
3.2.1	İnançlar	23
3.2.2	Tutumlar	24
3.2.3	İnanç ve tutumların doğuşu.....	24
3.2.3.1	Ailenin etkisi.....	25
3.2.3.2	Akranlar	25
3.2.3.3	Kitle iletişim araçları.....	26
3.2.3.4	İnanç ve tutumların değişmesi.....	27
3.3	Heykel Sanatı ve Toplum Kültür İlişkisi	27
4	BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	30
4.1	Araştırmanın Modeli	30
4.2	Evren ve Örneklem	30
4.3	Verilerin Toplanması	31
4.4	Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	32

5	BÖLÜM: HEYKEL ALGILAMA BİÇİMİNE YÖNELİK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE AİT BULGULAR ve YORUM	33
6	BÖLÜM: SONUÇ ve ÖNERİLER	47
	KAYNAKÇA	50
	EKLER	53
	Anket formu	53
	Tablolar	55

1. BÖLÜM

GİRİŞ

“Eğitim süreciyle kültür arasındaki karşılıklı ve işlevsel ilişkinin varlığı görülüyor olmalı. Eğitimciler göre kültür, eğitim yoluyla kazandığımız muhteva (içerik); eğitim ise bu muhtevayı kazandıran süreçtir. Bu bakış açısına ve yoruma göre, eğitimsiz kültür, kültürsüz eğitim düşünülemez. Eğitim yol ise, kültür yolcunun hayat boyunca yaşayarak öğrendiklerinin tümüdür...”(Güvenç, 1997). Kültür seviyesi yüksek bireyler yetiştirebilmek için iyi bir eğitim alt yapısı oluşturmak gereklidir.

Sanat eğitimi alt yapısının verildiği ilk ve ortaöğretim kurumlarında sanat eğitimcisi olacak bireyleri yetiştiren Eğitim Fakülteleri Resim İş Eğimi Ana Bilim Dallarından mezun olan bireylerin sanatın her alanında kendini yetiştirmiş, sanata ve sanat eserine farklı pencereden bakmayı bilmesi gerekmektedir. Bu vasıfta yetişen öğretmen adaylarımızın heykel sanatını ve onun toplum içinde daha iyi anlaşılmasını sağlayacak bir eğitim verecekleri inancındayız.

İnsanın doğduğu andan itibaren çevresini dokunarak hissederek anlaması daha sonra nesnelere üçüncü boyutunu kavraması ve bundan haz duyması, bireye gelecekte verilecek heykel eğitimiyle onun çevresindeki nesnelere üç boyutu ile daha iyi kavraması ve estetik haz duyması sağlanacaktır. Bu sayede içinde yaşadığı ortamı çevreyi farklı algılayacak ve estetik hale getirecektir. Sonuçta kültür toplumun üyesi olan insanın yaparak yaşayarak öğrendiği ve öğrettiği maddi manevi değerlerden oluşan bütüne, kişi bu bütünde kendine daha güzel bir ortam oluşturmalıdır. Geçmişten gelen mirasına sahip çıkmalı ve modern sanatıyla harmanlamalı gelecek kuşağa aktarmalıdır. Toplumdaki sanat ve sanat kültürü bu sayede gelişecektir.

Türkiye’de modern anlamda heykel sanatının temeli 1882 yılında Sanayi Nefise ile başlar. Cumhuriyetin kurulması ile hız kazanır ve 1950’lerden sonra Batı ile eşdeğer bir çizgiye ulaşır. Fakat heykeli “yonut” olarak ele alırsak çok daha eskide buluruz köklerini

durum bu iken topluma heykel sanatını ve onun eğitimini verip, bilinçli kitleler oluşturacak öğretmen adaylarımızın heykele yaklaşımı nedir? Onu nasıl algılamaktalar? Heykel çalışmalarına karşı ne tür duygular beslemekteler?

Bu sorulara cevap verebilmek için bu araştırmayı yapma ihtiyacı hissedilmiştir. Bu amaçla Türkiye’de farklı bölgelerden tesadüfî olarak seçilen altı üniversitenin Resim-İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Öğrencilerine anket uygulanmıştır.

Araştırma sonunda elde edilen bulgulardan çıkarılan sonuçlarla, Türkiye’de sanat eğitimi sürecinin kalite ve veriminin artırılması hedeflenmiştir.

Araştırma okuyucuya sunulurken, okuyucuyu konuya daha iyi hazırlayabilmek adına, heykel sanatının gelişimi ve eğitim, algı heykel ilişkisi konularında ve bu konuların alt başlıklarında konu hakkında bilgi verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri, Resim-İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalları bünyesindeki lisans öğrencilerinin heykel çalışmalarını algılama biçimleri nasıldır, sanatsal gelişimine katkıları nelerdir? Karşılaştıkları sorunlar sanat eğitimi açısından bir problem teşkil etmektedir. Yapılan araştırmanın bu problemlere açıklık getireceği düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Ülkemizde heykel sanatının gelişiminde her ne kadar cumhuriyet öncesi birtakım gelişmeler olmuşsa da, bu alandaki asıl gelişmeler ve halkın heykel sanatını tanınması cumhuriyet dönemi içerisinde asıl atılımlar gerçekleşmiştir.

Tabi ki bu gelişmeler sıfırdan başlayarak ve diğer sanat dalları içerisinde en son ülkemizde tanıtılmış ve zemin hazırlanmıştır. Tabi bu zemin hazırlanırken Türk sanatının var olan geçmiş ten gelen kültür mirası göz ardı edilerek heykel sanatının isim olarak yeni ve batıya özgü bir sanat olarak gösterilmesi heykelin halk tarafından zor kabul edilmesine hatta dışlanmasına neden olmuştur. Bu sebepten dolayı heykel sanatının ülkemizde yetişen genç nüfusta algılanması ve kavranmasında sıkıntılar yaşanabilmektedir. Bu araştırmada sanat eğitimcisi yetiştiren eğitim fakültelerinde verilen heykel derslerinde öğrencilerin heykeli algılama biçimlerini ele alıp değerlendirilmektedir.

Eğitim Fakülteleri Resim-iş Öğretmenliklerinde verilen modelaj veya heykel derslerinde öğrenci ışık, gölge, orantı, form, konstrüksiyon, denge, ritim, kompozisyon gibi kavramlarla tanıştırılıp üç boyutlu form üzerinde çalışmaya alıştırmaktadır. Kil, ahşap, alçı vb. gibi malzemelerle çalışmalar yaptırılmaktadır. Öğrenci bu ders ile bir yandan kullanacağı malzemeyi tanımaya çalışırken, bir yandan da malzemeye uygun tasarımlar yapmaya başlar. Ayrıca malzemenin zorunlu kıldığı strüktür yapımı ve ilgili teknikleri gerektiğinde modelden ve çevreden yararlanarak heykel sanatının kuralları çerçevesinde öğrenir.

Bu dersi alan öğrencilerin buldukları yaş ve aldıkları eğitim; soyut, somut ve üç boyutlu çalışmaları algılama düzeyine ulaştıklarını göstermektedir.

Fakat heykel sanatı halkın rahatlıkla görmeye alıştığı diğer sanat dalları gibi kolay bir şekilde algılanamamaktadır. Tabi bunda öğrencilere üçüncü boyutun da kavratılmaya çalışılması ve tanıtılması algılamada zorluklara yol açmaktadır. Öğrenci açısından üçüncü boyut alışılmadık bir durum olmaktadır.

Diğer taraftan heykel sanatında bir heykele nasıl ve ne açıdan bakmaları gerektiğini bu ders içerisinde eğitimini almaları gerekmektedir. Işık, gölge, orantı, form vb. gibi.

Tabi bu verilen eğitimin sonucunda öğrencilerde tam bir heykel algısı oluşmamakta ve bir takım kavramlar tam olarak yerleşmemektedir. Bunun neticesinde mezun olduğunda

bir eğitimci olacak bu öğrenciler soyut bir heykeli tam olarak nasıl değerlendireceklerini ve ondaki sanatsal ve estetik yönleri nasıl kavrayacaklarını tam bilememektedirler. Bu bağlamda verilen eğitimde uygulamanın yanı sıra birde heykel eleştirisi üzerine teorik bir eğitimin verilmesi gerekmektedir.

Lisans düzeyindeki öğrencilerin heykeli ve heykel sanatını birkaç farklı açıdan algılaması söz konusu: Bunlar kültürel açıdan nasıl algıladıkları, üç boyutluluk açısından nasıl algıladıkları. Bu algılama öğrencilerin yaşları aldıkları eğitim ve mezun olduklarında mevcut statülerine uygun mudur, değil midir? Araştırmanın genel amacı olmuştur. Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

Heykel derslerinde öğrencilerin heykelle tanışıklıkları ve ne tür bir yaklaşım içerisinde oldukları, yaşadıkları sorunlar neler? Ve bu algılamada yaşanan sorunların giderilmesi için neler yapılıyor, algıyı artırmak için neler yapılabilir? Başarı için algılama düzeyi nasıl arttırılabilecektir?

Dönem içerisinde alınan heykel dersinin sonucunda gelinen noktada öğrencilerin heykelle olan ilgisinin ne boyutta olduğu ve verilişin ve ortamın algı kolaylığı açısından nasıl olması gerekir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Heykel sanatı, hayatın içinde olmasına rağmen yeterince eğitim sürecine yansımamaktadır. Bunun sonucu olarak heykelin algılanmasında sıkıntılar yaşanmaktadır. Bunların neler olduğunun ve nasıl giderilebileceğinin araştırılması. Kültürel ve boyut olarak algı farklılıkları ve bunun ne tür önlemlerle olumlu yönde artırılabilirliğinin araştırılması, önem arz etmektedir.

İyi bir algılama ile eğitim süreci içerisinde ne seviyeye varılabileceği ve heykel derslerinde verilen üç boyut algısının gündelik hayatta öğrencilere ne tür faydalar sağlayabileceğinin araştırılması sonuca ulaşmada katkı sağlayacaktır.

Sonuçta heykeli nasıl algılamalı ve ondan nasıl estetik haz alınmalı, eğitime, topluma katkıları ve bireylere kazandırdıklarının araştırılması, konunun önemini artırmaktadır.

1.4. Sayıtlılar

- 1.** Gözlemlere dayalı araştırma yapılacağından değerlendirmeler objektif ve güvenilir olacaktır.
- 2.** Üzerinde çalışılacak grup ve kurumlar, yani örneklem ve özellikleri evreni temsil edecek durumda olacaktır.
- 3.** Öğrenci ve öğretmenlerin anket sorularına verdikleri cevaplar gerçek düşüncelerini yansıtmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

- 1.** Bu araştırmada Eğitim Fakültelerinin Resim-İş Eğitimi bölümlerinde heykel sanatının algılanması ile ilgili olarak, alt problemlerde belirtilen konular üzerinde durulacaktır.
- 2.** Araştırmada 2006-2007 yılları arasında Konya, Ankara'daki kütüphaneler ve araştırmacının kendi kütüphanesinde bulunan kaynaklar ve Internet ten ulaşılabilen kaynaklarla sınırlıdır.
- 3.** Bu araştırmanın Türkiye Cumhuriyeti Selçuk Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Niğde Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi bölümleri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

1.6. Tanımlar

Heykel: Taş, tunç, bakır, kil, alçı vb. maddelerden yontularak, kalıba dökülerek veya yoğrulup pişirilerek biçimlendirilen eser, yontu, statü:

Algı: Bir şeye dikkati yönelterek o şeyin bilincine varma, idrak.

Kültür: Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmeye kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü.

Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü.

2 BÖLÜM: HEYKEL SANATININ GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ

2.1. Türk Heykel Sanatının Tanımı ve Tarihçesi

2.1.1. Heykel Sanatının Tanımı

Heykel ya da yontu, çeşitli gereçler kullanarak üçboyutlu düzenlemeler yapma, bu yolla yaratılan estetik değerler aracılığıyla da duygu ve düşünceleri iletme sanatıdır. Oluşturulan üçboyutlu yapıt soyut ya da somut olguları canlandırıyor olabilir, betimleyici ya da süsleyici nitelik taşıyabilir. Heykel çok eski çağlardan beri herhangi bir kişi ya da olayın anısını yaşatmak amacıyla da kullanılmıştır(www.kultur.gov.tr).

2.1.2. Türk Heykel Sanatının Tarihçesi

Batı anlamındaki resim anlayışından farklı olmakla birlikte İslamiyet adına yasaklanmamış olan figüratif sanat durumundaki “Minyatür” Türk resim sanatına kaynak olduğu düşüncesi her zaman ağırlık kazanmıştır. Fakat onun ikiz kardeşi olan “heykel” için durum tamamen farklıdır. İnsanların bilincindeki put heykeller olgusuna daha yakın olması nedeniyle figüratif heykel sanatı tamamen yasaklanmıştır.

Heykelciliğimizin geçmişi, bu uğraşın okulunun açılması 1883 yılı olarak kabul edilir. Fakat bu denli kısamıdır sanatımızın geçmişi?

Zühtü Müritoğlu (1985, s119) “*Heykel sözcüğündeki kavram kargaşasından dolayı bu sanat dalının geçmişinin kısaltıldığını belirtir. Heykel deyince akla canlıdan esinlenilerek yapılmış yapıtlar gelir akla der. Fakat yonut dersek o zaman çok genişler bu sanatın geçmişi, çok eski dönemlere gider bu sınır. Figürü betimleyen yapıtların dışında gerek süsleme gerekse anıtlar büyük önem taşır sanatımızın geçmişinde. Türbesinden sebine, konağından sarayına dek taş, tahta yontu ve oymacılığının olumlu yapıtlarıyla süslenmiştir mimari yapıtlarımız.*”

Bu süsleme yapıtlarının yanı sıra anıtsal nitelik taşıyan eserlerimizde vardır. Ahlat mezar taşları hepsi görkemli her biri ayrı bir Selçuklu anıt özelliği taşımaktadır. Bunlara Osmanlı mezar taşları da eklenirse dönem dönem değişen biçimleriyle bugünkü sanatımızın asırlar önce yapılmış nadide örnekleri görülebilir (Mürtoğlu, 1985).

Mürtoğlu'na (1985) göre, yontuculuğumuzun serüveni burada da bitmez üzerinde yaşanan bu topraklar bu sanatın doğduğu yerlerden biridir. Anadolu'ya girişimizi de sanatımız gibi yüzeysel görülmüştür. Bu topraklara daha önce sızan Yörükler bu topraklarda yaşamışlar bu toprağın kültürüne sanatına katkı sağlamışlardır. Sonra İslam dinini kabul eden Türklerin yanı sıra kabul etmeyenlerin varlığı da söz konusudur der.

Kişi olarak bize birinden miras kalsa geri çevirmediğimiz gibi üzerinde yaşadığımız bu toprakların altında üstünde onların hepsi bize mirastır.

İslamiyet döneminde yapılan gerek mimariye bağlı olsun gerek mezar taşları olsun tam heykelin plastik sorunları ve endişeleri duyularak gerçekleştirilmiş olsun bugünkü heykel sanatımıza tam bir temel oluşturduğu söylenemez.

Bugün ki anlamda Türk Heykel Sanatı'nın kaynağı Avrupa olmuştur. 1882 yılında, Sanayi Nefise Mektebi'nin kurulmasından sonra burada heykel eğitiminin verilmeye başlanması batılı anlamda heykel anlayışında çalışmalarını başlatmıştır.

Sanayi-i Nefise'nin kurucusu Osman Hamdi Bey, daha önce İtalya ve Fransa da eğitim görmüş olan Yervant Osgan Efendi'yi heykel bölümüne getirmiştir (Çoker. 1983, Renda, 2002). Akdemi kurulduğu sırada Yervant Oksan Efendiden başka heykeltıraş yoktu Türkiye'de o da Hıristiyan yurttaşlardandı.

Cumhuriyet dönemine kadar heykeltıraşların bilinen sayısı dört tanedir. Bu sanatçılar batılı heykeltıraşlar kadar çok sayıda eser ortaya koyamasa da ilk olmaları bakımından önemlidir (Savaş,1985). Bunlar: İhsan Özsoy, İsa Behzat, Mahir Tomruk, Nijat Sirel dir.

İsa Behzat dışındakiler Cumhuriyet döneminde de yapıt vermişler, ayrıca içinden yetiştikleri okulun geleneği uyarınca yurtdışına gönderilmişler ve onlardan öğretmen olarak da yararlanılmıştır.

Sanayi Nefise Mektebi'nin heykel öğretimine başlaması Türkiye'de ilk kez heykel sanatının toplum içinde yayılmasını sağlamıştır. Bundan sonraki süreçte heykel ilk olarak akademi çevresinde sonra ise elit çevrelere yayılmaya başlayacak ve kendini kabul ettirecektir. Fakat bu dönem heykeltıraşları alçı ve pişmiş topraktan küçük boyutlu heykel ve büstler yapmışlardır. Bu dönem olanakların kısıtlı olduğu bellidir. Sanatçıların çok fazla heykel siparişi aldıklarını söylemek doğru değildir, yanı sıra çok uzun ömürlü malzemelerin bulunmayışı ve kullanılmaması bu güne kadar çok fazla örneğin ulaşamamasına neden olmuştur. Önemli olan Sanayi Nefise de yetişen bu iki kuşağın Cumhuriyet dönemi heykelciliğini hazırlayıcı bir ortam yaratmış olmalarıdır (Renda, 2002).

Heykel sanatı asıl gelişimini Cumhuriyet'ten sonra yapmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında devlet yöneticilerinin en büyük sorunu bilim sanat ve teknik yönünden yetişmiş eleman sağlamak olmuştur. Bu soruna karşılık ilk olarak Devlet hesabına yurt dışında eğitim alması için bulsu öğrenciler gönderilmiştir. İkinci olarak ise bu öğrenciler yetişene kadar yabancı uzmanlardan faydalanılmıştır.

Cumhuriyet döneminin ilk sanatçı topluluğu olan Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği kurucu üyelerinden Ratip Aşır Acudoğlu 1925'te açılan Avrupa sınavını kazanarak yurt dışında eğitim alan ilk heykelcidir (Şenyapılı, 2003). Onun ardından sonraki yıllarda Hadi Bara, Zühtü Müritoğlu ve Nusret Suman gönderilmiştir(Gezer, 1984). Eğitimini yurt dışında tamamlayıp dönen sanatçılarımız Cumhuriyet'in heyecanı ve coşkusuyla heykel sanatı adına önemli atılımlar yapmışlar, faydalar sağlamışlardır. İlk kişisel heykel sergisi 1932 yılında gerçekleştirilmiştir ve gerçekleştiren de Zühtü Müritoğlu'dur (Şenyapılı, 2003).

Cumhuriyetin ilanından sonra, özellikle Kurtuluş Savaşı zaferini simgeleyen anıtlar dikilmiştir bu anıtların çoğu yabancı sanatçılara yaptırılmıştır. Çünkü o sıralarda anıtsal

boyutlarda heykel yapacak heykel sanatçısı ve dökümcüsü bulunmamaktaydı (Şenyapılı, 2003).

Cumhuriyetin ilk yıllarında kendilerine anıt siparişi verilen 5 yabancı heykeltıraş vardır. Bunlardan en çok sipariş alanlar; İtalyan Heykeltıraş Pietro Canonica dört anıt ve Avusturyalı Heykeltıraş Heinrich Krippel beş anıt yapmışlardır. Bunlardan başka, Ankara'daki Güven Anıtı için Hanak ve Thorak ile bağlantı kurulmuştur. Daha sonraları ise Akademi Prof. olan Rudolf Belling'e siparişler verilmiştir (Gezer, 1984).

Türk sanatçılar, Cumhuriyetin ilk on yılı içinde daha çok küçük boyutlu heykeller yapıp, bunlarla karma ve yıllık sergilere katılmışlardır. İlk on yıl geçtikten sonra, Türk heykel sanatçıları anıt-heykel ve büst yapımına girişmişlerdir. Ve uzun süre Türk heykel sanatı anıt heykel ve büst yapımının dışında yapıtlar verememiştir (Şenyapılı, 2003).

Cumhuriyetin ilk 50 yıllık döneminde yetişen Türk heykeltıraşları olarak Ratip Aşır Acudoğlu, Ali Hadi Bara, Zühtü Müritoğlu, Nusret Suman, Kenen Yontuç, ilk kadın heykeltıraş Sabiha Bengütaş ve Nermin Faruki söylenebilir.

1932 yılında kurulan D Grubu sanatçılarının içerisinde heykeltıraş Zühtü Müritoğlu'nun bulunması ve bu grubun Paris sanat atmosferini yansıtan çalışmalar ortaya koyması sanatı entelektüel bir konu olarak ortaya çıkarmıştır.

Bunların yanında toplumsal gelişmenin sonucu olarak bir gereksinimle birlikte Atatürk Heykelleriyle başlayan anıt heykel anlayışı heykelin topluma ulaşmasını sağlamıştır. Önceleri Atatürk heykelleri dikmekle başlayan bu hareket gittikçe genişleyerek yayılıyordu. 1950'ler den sonra anıt heykel adına yapılan en büyük hareket Anıtkabirin süslenmesi için yapılan çalışmalardır (Gezer, 1984).

Bundan sonraki büyük olay ise Milliyet Gazetesince, 27 Mayıs 1960 devriminden sonra "*Heykeli bulunmayan illere heykel diktirmek*" üzere açılan kampanya olmuştur. Kampanyanın amacı Atatürk heykeli hediye etmektir. Belling'in jüri üyeliğini yaptığı

yarışma sonucu 8 ilde dikilmek üzere Atatürk heykelleri maketleri yapılmıştır. Bu çalışmaların uygulamaları Devlet Sanat Jürisi'nin onayından geçtikten sonra dökümü yapılarak dikilmiştir (Gezer, 1984).

Daha önce Türk Heykel Sanatının kaynağının Avrupa olduğu belirtilmişti. Biz onlara kaynaklık eden yapıtların içinde yaşıyorduk Fakat iş entelektüel bir uğraşı olma yönünden batının teknik ve fikri ilerlemesi ile sanatının düşünce ve felsefi açıdan ilerlemesine ve yükselmesine destekleyici olmuştur. Sanat aklın öncülüğünde bilim ve tekniğin gelişmesiyle sanatçının çevresinde görüp algıladıklarını estetik kaygılarla yorumlamasıyla ortaya çıkar. Ve bu çalışmaların ilerlemesi bir zincirin basamakları gibi birbirine bağlı ve birbirini destekleyici bir şekilde ilerler. Bunun sonucunda toplumda bir sanat kültürü oluşur bu kültür altyapısı içinden filizler çıkarır ve farklı arayışları akımları ve farklı yönelimleri ve zenginlikleri doğurur.

Cumhuriyetin ilk 50 yılında ise bu ilerleme çizgisinde net bir ilerleme ve bağlantının olduğu söylenemez. Eğitimi Batı'da geliştiren Türk sanatçılar yurda döndüklerinde modern çağın çizgisinde kabul gören sanatı uygulamamışlar ve bunu gelişmeyi geriden takip etmişlerdir (Şenyapılı, 2003).

1925'lerden 1950'lere kadar süren bu anlayış çerçevesinde Türk heykel sanatı gelişimini sürdürmüştür. 1937'de Belling'in gelişiyle birlikte daha farklı bir uygulama başlamıştır. Kişisel yorumların ötesinde antikite aracılığıyla plastik problemleri eğitime ilke edinen Belling, sanatın bütün serüvenini anlayabilecek sanatçılar yetiştirmeyi amaç edinmiştir.

1945'lerden sonra sanatta bir dalgalanma ve hareketlilik başlamıştır. Non- Figüratif sanat anlayışı (soyut sanat) büyük bir etki ile dünyada gelişmekteydi. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi de bu hareketlilikten etkilenmiş gerek sanatçılar gerekse öğrenciler farklı eğilimlere yönelik soyut çalışmalar yapmışlardır.

Bundan sonraki süreçte çok farklı anlayışlarda Batı'daki gelişmeleri takip eden sanatçılar çağın gelişen çizgisinde kendine bir yer edinmiştir. Farklı denemeler yapılmış her çeşit malzeme kullanılmıştır.

Çağdaş Türk heykel sanatçıları arasında Ali Hadi Bara, Zühtü Müritoğlu, Nusret Suman, Ahmet Kenan Yontuç, Hüseyin Anka adıyla tanınan Hüseyin Özkan, yurtdışında da çalışmalarını sürdüren İlhan Koman, Hüseyin Gezer, Mehmet Şadi Çalık, Kuzgun Acar, Saim Bugay gibi adlar vardır. Bu heykelticilerin yanı sıra Sabiha Bengütaş, Nermin Faruki, Lerzan Bengisu, Günseli Aru gibi kadın sanatçılar da yetişmiştir (www.kultur.gov.tr).

2.2 Heykel Sanatı ve Eğitim

Bugün ki anlamda Türk Heykel Sanatı'nın kaynağı Avrupa olmuştur. 1882 yılında, Sanayi Nefise Mektebi'nin kurulmasından sonra burada heykel eğitiminin verilmeye başlanması batılı anlamda heykel anlayışında çalışmalarını başlatmıştır.

Sanayi-i Nefise'nin kurucusu Osman Hamdi Bey, daha önce İtalya ve Fransa da eğitim görmüş olan Yervant Osgan Efendi'yi heykel bölümüne getirmiştir (Çoker. 1983, Renda, 2002). Oksan Efendi den sonra Akademi'nin başına İhsan Özkan sonra ise Mahir Tomruk görevi devralmıştır. İlk dönem yetişen 4 heykeltıraşın ardından Cumhuriyetin ilanıyla birlikte devlet politikası ile heykel sanatında da büyük atılımlar gerçekleşmiştir. Yurt dışına burslu gönderilen heykeltıraşlar yurda döndüklerinde ilerleyen zamanlarda heykel eğitiminin gelişmesine katkı sağlayacaklardır. Ali Hadi Bara, Zühtü Müritoğlu, Nusret Suman yurt dışında eğitim alıp yurda döndüklerinde belli dönemlerde Akademi hocalık yapan sanatçılarımızdır. Kenan Yontuç ise kendi hesabına Avrupa'da eğitim alıp geldiğinde Akademi hocalık yapan sanatçımızdır.

1937 yılının başlarında Heykel Bölümünün başına Rudolf Belling getirildi ve İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Heykel Bölümünü reorganize etmek ve yönetmekle görevlendirildi. Yeniden teşkilatlandırıldığı, araç ve gereçlerle donatıldığı Heykel Bölümündeki meslek eğitimini tek başına yürütmeye başladı. 1950 yılında İstanbul Teknik

Üniversitesi Mimarlık Fakültesinde modelaj dersi uzmanı olarak ta eğitim vermiştir (Gezer,1984).

Belling'in Akademideki heykel eğitiminin başına getirildikten sonra yaptığı değişiklikleri Zerrin Bölükbaşı (1990) şöyle anlatmaktadır: “*Prof. Belling gelmeden önce, öğrenciler tek bir atölyede dilediklerince çalışırlardı. Hoca daha ilk günden atölyeleri düzene sokmaya girişti. Sistemi üçe böldü; ilk yıl büst, ikinci yıl rölyef, üçüncü yıl doğal büyüklükte figür rond. Döner sehpalarda koca figürlerle gerçekleştirdiğimiz bu çalışmalarda mutlaka figürden yararlanırdık. Prof. Belling, sanatı ciddiye almamızı ve çok çalışmamızı öğütlerdi. Öğrencileri çalışmalarında serbest bırakırdı. Tek istediği, önce temel bilim olarak klasik eğitimden geçmemiz ve insan figürünü, her adalesini ezbere bilecek kadar içimize sindirmemizdi. Buradan hareket ettiğimizde, hepimizin ilerde kendi yönümüzü çizebileceğimizi söylerdi.*” (Şenyapılı,2003, s.111).

Akademi’de bir reform yapma girişimleri sonucu Türkiye’ye gelerek heykel eğitimini ele alan Belling’in bu kurumla ilişkilerinin gevşemesi Ali Hadi Bara ile Zühtü Müritoğlu’nun eğitici etkinliklerini arttırmalarını gerektirmiştir. 1950’den sonra Akademi’den mezun olanlar, bir usta hoca olarak Hadi Bara’nın etkilerini taşır ve onun dinamik, güçlü kurt hacim anlayışına bağlılıklarını sürdürürler (Tansuğ, 1996).

Cumhuriyet dönemi heykel çalışmaları yönünden söz edilmesi gereken bir kurumda Gazi Eğitim Enstitüsüdür. 1926 yılında kurulan Gazi eğitim Enstitüsü bünyesinde1932 yılında İsmail Hakkı Tonguç’un önderliğinde Resim İş Bölümü kuruldu. Eğitim süreçleri içinde öğrenciler haftada iki saat Hakkı İzzet’in yürüttüğü modelaj dersleri gördüler. Heykel alanında yetkin hocaların olmayışı, eğitim programının yetersizliği nedeniyle yeterince ilerleme kaydedilemedi. Bu uygulama 1963 yılına kadar devam etti. 1963 ten sonra canlı modelden etütler, değişik malzemelerden uygulamalar yapılmaya başlanmıştır. Çağdaş anlamda heykel eğitimi 1978 yılında Gazi Eğitim Enstitüsünün 4 yıllık bir eğitim programıyla Gazi Yüksek Öğretmen Okulu olmasıyla başlar. Daha sonra Resim İş Eğitimi Bölümü içinde Heykel Ana Sanat Dalı olarak heykel eğitimi sürdürülmüştür (Gezer,1984).

Üç boyutlu uygulamalar sayesinde sanat eğitimi bireyin duygularını ve zevklerini geliştirir. Hem üzerinde çalıştığı nesne, hem de düşünmeyi ve görmeyi öğrenir. Öğrenci kendinde bulunan yaratıcı gücü ortaya çıkardığı ölçüde hayata alıncak, onu tanıyacak ve gelişmesi tam bir birey olarak kendi varlığını, dolayısıyla da bağlı olduğu toplumu faydalandırılmış ve yaratmış olacaktır(Özkarakoç, 2004).

R. Savaş günümüz heykel eğitimi ve heykelinin sorunlarının nedenleri arasında kültürüne yeterince girmemiş olan heykel sanatına toplumdaki ilgisizliktir der. Heykel diğer sanat eserleri gibi alınıp satılan bir meta olamamıştır. Okullarımızda yeterince heykel kültürünü geliştirici yönde bir eğitim verilmemektedir.

Bu konuda Milli Eğitim Okulları'nın sanat eğitimi verilen sınıflarının yetersizliği, yanı sıra malzeme eksikliği öğretmenlerimizi heykel çalışmalarından çok resim çalışmalarına yönelmelerine neden olmaktadır. Fakat eğitim fakültelerinden mezun olan sanat eğitimcilerinin sanat eğitimi yönünden her türlü teknik bilgi ve eğitimi aldığı bilinmektedir.

1991 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı bünyesinde oluşturulan "Resim Dersi Öğretim Programlarını Geliştirme Özel İhtisas Komisyonunca" hazırlanıp daha sonra kabul edilen "İlköğretim Kurumları Resim-İş Dersi Öğretim Programı", 1992-1993 öğretim yılından itibaren denenip geliştirilmek üzere uygulamaya konulmuştur. Son olarak da, Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ve Dünya Bankası'nın 1994-1997 yılları arasında yürüttüğü "Milli Eğitimi Geliştirme Projesi" çerçevesinde, eğitim fakültelerinin yapılanması yeniden düzenlenmiş, Resim-İş ve Müzik Eğitimi Bölümleri, kurulan Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde; Anabilim dalları olarak birlikte yer almıştır. İdari yapılanmanın yanı sıra, her iki bölümdeki sanat derslerinin yarıyıllara göre ders dağılımları, kredileri ve içerikleri de değiştirilerek 1998-1999 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur (Yolcu, 2000).

Bu bağlamda yeni yapılanma öncesi yapılan programlar yeni yapılanma sonrası programını incelemek konumuzla ilişkili olarak öğrencilerin heykel atölye ve modelaj derslerindeki algılama biçimleri ve bakış açıları ile ilgili görüşlerinde etkili olabilecek

derslerin dağılım ve ağırlıklarının da görülerek konunun kavranmasını daha da kolaylaştıracaktır.

Tablo 1: Yeni yapılanma öncesi Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü programlarında ders grupları ve saat oranları;

Ders grupları	1934	1941	1944	1946	1947	1955
Resim Atölye Dersleri	.21.11	.20.20	.19.80	20.18	.20.00	.27.08
Diğer Sanat Atölye Dersleri	.19.99	.26.26	.25.74	25.65	.28.00	.20.83
İş Atölye Dersleri	.26.66	.20.20	.19.80	27.52	.30.00	.18.74
Öğretmenlik Meslek Dersleri	.15.15	.10.10	.9.90	.7.39	.11.00	.20.83
Genel Kültür ve Kuramsal Sanat Dersleri	.16.16	.23.23	.24.75	19.26	.11.00	.8.33
Toplam Saat	180	198	198	210	196	192

(Ünver, 2004)

Resim Atölye Dersleri: Resim, Serbest Resim.

Diğer Sanat Atölye Dersleri: Grafik, Fotoğraf, *Modelaj*, Yazı.

İş Atölye Dersleri: Ağaç İşleri, Mukavva İşleri, Maden İşleri, Örgü ve Kumaş İşleri, Kitap Resimleme, Planör ve Tayyare Modelciliği.

Öğretmenlik Meslek Dersleri: Ders Uygulaması, Ruh Bilim, Çocuk ve Gençlik Ruhbilimi, Meslek Dersleri semineri, Eğitim Psikolojisi, Eğitim Sosyolojisi, Ortaokul Ders Konuları Üzerinde Çalışmalar, Öğretim Bilgisi, Genel Öğretim Metotları.

Genel Kültür Dersleri: Türkçe-Kompozisyon, Yabancı Dil, İş Eğitimi Tarihi, Askerlik, Türk Devrim Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Rejimi.

Sanat Dersleri: Sanat Tarihi, Estetik, Sanat Eserleri İnceleme

Tablo 2: Yeni yapılanma öncesi lisans programlarında ders grupları

Üniversite	Toplam Saat	Sanat At.		Öğret. Mes.		Sanat Ders		Gen. Kül.		Seç. Ders		Tez	Seminer
		T	U	T	U	T	U	T	U	T	U		
Gazi Üniversitesi	224	72	78	18	-	26	-	18	-	4	4	4	-
Mustafa Kemal Üniversitesi	194	75	40	21	4	22	-	12	-	12	4	-	4
Selçuk Üniversitesi	252	174	-	24	-	36	-	18	-	-	-	-	-
100. Yıl Üniversitesi	222	40	110	24	4	24	-	12	-	4	4	-	-
Niğde (1) Üniversitesi	205	62	43	23	3	24	-	19	-	2	2	4	-
Niğde (2) Üniversitesi	223	64	57	20	6	36	-	17	-	-	-	-	-

Sanat Atölye Dersleri: Resim, deneysel Resim, Desen, Temel Sanat Eğitimi, Teknik Resim-Perspektif, Özgün Baskı, Vitray, Grafik, Bilgisayar Grafiği, Fotoğraf, *Heykel*, Seramik, Batık, *Modelaj*, Duvar Resmi, Temel Tekstil Eğitimi, Tekstil.

Öğretmenlik Meslek Dersleri: Eğitime Giriş, Eğitim Sosyolojisi, Eğitim Psikolojisi, Eğitim Yönetimi, Ölçme Değerlendirme, Genel Öğretim Metotları, Özel Öğretim Metotları, Rehberlik, Çağdaş Sanat Eğitimi Yöntemleri, Öğretmenlik Uygulaması.

Sanat Dersleri: Sanat Tarihi, Geleneksel Türk Resim Sanatı, Türk İslam Sanatı, Çağdaş Türk Resim Sanatı, Batı Resim Sanatı, Sanat Sosyolojisi, Sanat Psikolojisi, Sanat Felsefesi, İnsanın Sanatsal Gelişimi, Görsel Düşünme, Estetik, Sanat Eserleri Analizi.

Genel Kültür Dersleri: Türk Dili, Yabancı Dil, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Kültür Tarihi, Türk Eğitim Tarihi, Anadolu Uygarlıkları Tarihi, Bilgisayar, Çevre.

Seçmeli Dersler: Gösteri Sanatları, Beden Eğitimi, Müzik.

Yeni yapılanma öncesi programları ilgili üniversite bölümleri tarafından hazırlandığı için bölümlerin fiziki yapısı, öğretim elemanı durumu, programı hazırlayanın kişisel yaklaşımları programdaki çarpıcı farkların nedenini oluşturmuştur (Ünver, 2004).

Tablo 3: Yeni yapılanma sonrası lisans programları;

BİRİNCİ YIL							
I. Yarıyıl				II. Yarıyıl			
DERSİN ADI	T	U	K	DERSİN ADI	T	U	K
Desen	2	2	3	Temel Tasarım II	2	4	4
Temel Tasarım I	2	4	4	Yazı	1	2	2
Perspektif	1	2	2	Türk Sanatı Tarihi	3	0	3
Sanat Tarihine Giriş	2	0	2	Batı Sanatı Tarihi	3	0	3
Yabancı Dil I	3	0	3	Yabancı Dil II	3	0	3
Türkçe I: Yazılı Anlatım	2	0	2	Türkçe II: Sözlü Anlatım	2	0	2
Atatür İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2	0	0	Atatür İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2	0	0
Öğretmenlik Mesleğine Giriş	3	0	3	Okul Deneyimi I	1	4	3
Kredi	19			Kredi	20		
İKİNCİ YIL							
III. Yarıyıl				IV. Yarıyıl			
DERSİN ADI	T	U	K	DERSİN ADI	T	U	K
Ana Sanat Atölye I	2	4	4	Ana Sanat Atölye II	2	4	4
Seçmeli Sanat Atölye I	2	2	3	Seçmeli Sanat Atölye II	2	2	3
Çağdaş Dünya Sanatı	2	0	2	Çağdaş Türk Sanatı	2	0	2
Gelişim ve Öğrenme	3	0	3	Bilgisayar	2	2	3
Seçmeli I	3	0	3	Öğretimde Planlama ve Değ.	3	2	4
Seçmeli II	3	0	3	Seçmeli II	3	0	3
Kredi	18			Kredi	19		
ÜÇÜNCÜ YIL							
V. Yarıyıl				VI. Yarıyıl			
DERSİN ADI	T	U	K	DERSİN ADI	T	U	K
Ana Sanat Atölye III	2	4	4	Ana Sanat Atölye IV	2	4	4
Seçmeli Sanat Atölye III	2	2	3	Seçmeli Sanat Atölye IV	2	2	3
İnsanın Sanatsal Gelişimi	2	0	2	Sanat Öğretiminde Uygulamalar I	2	2	3
Estetik	3	0	3	Sanat Eleştirisi	3	0	3
Müze Eğitimi ve Uygulamaları	2	2	3	Sanat Yönetimi	2	2	3
Öğretim Teknik ve Materyal Gelişimi	2	2	3	Özel Öğretim Yöntemleri I	2	2	3
Kredi	18			Kredi	19		
DÖRDÜNCÜ YIL							
VII. Yarıyıl				VIII. Yarıyıl			
DERSİN ADI	T	U	K	DERSİN ADI	T	U	K
Ana Sanat Atölye V	2	4	4	Ana Sanat Atölye VI	2	4	4
Seçmeli Sanat Atölye V	2	2	3	Seçmeli Sanat Atölye VI	2	2	3
Sanat Öğretiminde Uygulamalar II	2	2	3	Rehberlik	3	0	3
Sanat Öğretimi Deneyimi	0	4	2	Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5
Okul Deneyimi II	1	4	3				
Özel Öğretim Yöntemleri II	2	2	3				
Kredi	18			Kredi	15		

T: haftalık teorik ders sayısı		
U: Haftalık uygulama ders saati		
K: Dersin Kredisi	Toplam Kredi	146

(Program, 1998)

Sanat Atölye Dersleri: Temel Tasarım I-II, Desen, Perspektif, Ana Sanat Atölye Dersleri, Seçmeli Sanat Atölye Dersleri, Sanat Öğretiminde Uygulamalar I-II.

Öğretmenlik Meslek Dersleri: Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Okul Deneyimi I-II, Gelişim ve Öğrenme, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, Özel Öğretim Yöntemleri I-II, Sınıf Yönetimi, Rehberlik, Sanat Öğretimi Deneyimi, Öğretmenlik Uygulaması.

Seçme Sanat Atölye Dersleri: Özgün Baskı, Vitray, Fotoğraf, *Heykel*, Seramik, Batik, *Modelaj*, Duvar Resmi, Temel Tekstil Eğitimi, Tekstil.

Sanat Dersleri: Sanat Tarihine Giriş, Türk sanat Tarihi, Batı Sanat Tarihi, Çağdaş Türk Sanatı, Çağdaş Dünya Sanatı, İnsanın Sanatsal Gelişimi, Estetik, Sanat Eleştirisi, Müze Eğitimi ve Uygulamaları.

Genel Kültür ve Beceri Dersleri: Türkçe I-II, Yabancı Dil I-II, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I-II, Yazı, Bilgisayar.

“Türkiye’deki sanat eğitiminin tarihi seyrine bakıldığında, daha çok akademik seviyede değişim ve gelişimin olduğu gözlenmektedir. Ne var ki, bu kademelere gelmeden önce, özellikle zorunlu eğitim kademelerindeki öğrencilerin sanat eğitimine özel bir itina ve önem verilmeli, geçmişe bakıp geleceğe daha iyi yön verilmelidir. Sanat ve onun eğitiminin, eğitim kurumlarında hak ettiği ağırlığı yakalayabilmesi, serpilip gelişebilmesi, onun gerekliliğine ve önemine inanmış insanlar tarafından sağlanabilir. Bu özelliklerde yetişecek olan insanların mimarları da, çağın gereklerini yakalayabilmiş bir eğitim politikası ve kararlılığı, gerekli donanım ile etkili bir programla yetişmiş olan eğitimciler olacaktır. Bu sebeple, her alanda olduğu gibi sanat eğitiminde de çok iyi yetişmiş sanat

eğitimcileri, bu misyonu yakalamada en temel yapı taşları olarak yerlerini alacaklardır” (Yolcu, 2000).

Günümüz sanat eğitiminin genel seyrine bakıldığı zaman, öğrencilerin estetik duyarlılığını geliştiren, kendi güçlerini ve olabilecek görsel gerçekleri tanımalarında önderlik eden, sosyal yönlerini geliştiren ve yaratıcı güçlerinin sınırlarını zorlayan bireyler yetiştirilmesinin hedef alındığı bilinmektedir.

3. BÖLÜM: ALGI- TOPLUM- HEYKEL İLİŞKİSİ

3.1. Psikolojik Bir Kavram Olarak Algı

Bireyler her an çeşitli uyarıcıların etkisi altındadır ve bu gelen uyarıcılara tepkide bulunurlar. Fakat uyarıcı aynı olsa bile uyarılan bireylerin tepkileri farklıdır. Bireyler uyarıcıları farklı olarak anlar yorumlar ve analiz ederler. Her bireyin, her uyarıcıya tepki göstermesi beklenemez. Biri için önemli olan uyarıcı, diğeri için önemli olmayabilir. Kişi ancak kendisi için önemli olan uyarıcıya tepki gösterir.

Birey, tepki göstermek istediği uyarıcıya tepkisini duyu organları aracılığıyla yapar. Fakat dış dünyada, olup biten her şeyi duyu organları ile algılaması mümkün olmayabilir. Duyu organlarının duyarlı olmadığı, farkına varılamayan pek çok olay vardır. Örneğin; insan kulağı, genel olarak saniyede 2'den az, 20000'den çok olan titreşimleri ses olarak duyamamaktadır. İnsan gözü ancak boyları 390 ile 760 milimikron arasında olan ışınları görebilmekte, bunun üstündeki (mor üstü) ve altındaki (kırmızı altı) ışınlarını görememektedir (Baymur, 1976).

Duyu organlarına gelen uyarıcılar arasından, organizma bir seçim yapmak durumundadır. Eğer herhangi bir olay, düşünce yada nesne dikkati çekiyorsa, onun anlaşılıp öğrenilmesi de kolaylaşmaktadır. Bu bağlamda dikkatimiz atlayıcıdır, sürekli değişik konu olay ve obje üzerine toplanabilir.

Dikkat etme ile algılama arasında yakın ilişki vardır. Aslında psikolojik olayların temelini algılar oluşturmaktadır. Çevreden ve bünyeden gelen etkiler (uyarılar), duyu organını uyararak ortaya çıkan sinir akımı beyine ulaştığı zaman "duyum" ve algılama meydana gelmektedir. Sözcük anlamıyla algılama: Duyu organlarını uyarıcı nesnelere, niteliklerin veya olayların farkında olunmasıyla ilgili genel bir terimdir. Ayrıca, kişinin çevresine ilişkin yaşantılarını da ifade etmektedir (Morgan, 1981). Psikoloji sözlüğünde algılama ise, bir kimsenin duyumlarının organize edilmesi sonucu gerçekle karşı karşıya gelme ve onu anlama manasına gelmektedir.

Temel ilke olarak algılamada beyne gelen uyarımlar önce gruplar halinde örgütlenir, sonra da bu uyarımların ne anlama geldiği anlaşılır. Çoğu kez hayatımızda ilk kez gördüğümüz bir nesneyi daha önce gördüğümüz bir şeyle ilişkilendirerek açıklamaya çalışırız. Organizma bir uyarana değil uyaran gruplarına tepki vermektedir. Baktığımız bir nesnenin biçimi rengi, büyüklüğü, uzaklığı ve kokusuyla ilgili uyarılar alırız. Bu uyarılar beyinde anlam kazanır ve birbirleriyle ilişkileri içinde örgütlenir. Daha önce gördüğümüz bir sanatçının heykelini başka yerde kimin olduğunu bilmediğimiz aynı üsluptaki farklı heykelle hemen ilişkilendiririz ve bu heykel falanca kişinin diyebiliriz. Yani belleğimizden o üslup öğeleri silinmez bu duruma algıda değişmezlik adı verilir. Ayrıca zihin, tam olmayan şekilleri bütünleme- tamamlama görevini de yapmaktadır.

Nesneler kendi buldukları ortamın bir parçası olarak algılanırlar. Bir başka deyişle, aynı yerde bulunan ya da birbirine yakın olan hemen hemen her şey birbirini etkiler. Günlük hayatta aynı anda ya da peş peşe algıladığımız her şey psikolojik olarak farklı duygular edinmemize yol açar. Geçmişte edindiğimiz gözlem ve izlenimler yeni algılarımızı da etkilemektedir. Uyarıcılar benzer de olsa kişide bıraktığı izleri farklıdır. Aynı heykele bakan iki kişinin heykeli estetik tavır ve yorumları farklı olmaktadır. Duyular, tavırlar ve kuvvetli güdülenme durumu algılamayı etkiler. Bundan dolayı heykel dersine gelen öğrencinin daha önceki birikimleri algıları derse ve karşılaştığı heykele verdiği tepki farklı olmaktadır.

Belli başlı algı türlerinin anlamı ve önemi şöyle açıklanabilir:

3.1.1. Zaman algısı

Belirli bir zaman içinde yaşamamıza rağmen, her birimiz yaşadığımız zamanı algılarız.

Sevilmeyen bir yerde yaşanırken, sevgili uzaktayken özlenirken ve sınavlara girmek zorundayken zamanın geçmek bilmemesi saatlerin sayılması fakat sınavlar bitipte sevgilinin yanına gidildiğinde aniden kendini geriye dönmüş bulma durumu şeklinde

örneklenebilecek. Maruz kalındığında sabır veya yerine göre zamanı dolu dolu yaşama yetilerine sahip olunursa daha kolay atlatılabilecek bir olgudur.

3.1.2. Hareket algısı

Bir nesnenin konumunda zaman içinde görülen değişmelerin algılanması anlamına gelmektedir. Gözler hareket eden nesnenin her anını izleyememekte, aralardaki boşluklar zihinde tamamlanmaktadır. Sinema perdesi üzerinde gerçeğe bir hareket olmamasına rağmen, saniyede 20 den fazla resim perdeye yansıtıldığı zaman, biz yansıtılan resimleri hareketli olarak algılarız.

3.1.3. Kinestetik kas algısı

Kaslarımızda ve tendonlarımızda bulunan duyum organlarının faaliyete geçmesi kinestetik duyumunu (kas duyumunu) meydana getirir (Gazimihal, 1975). Kol ve bacaklarımızı farklı şekillerde hareket ettirebiliriz. Cisimleri kaldırarak hareket ettirebiliriz, cisimleri kaldırarak ağırlıklarını ayırt edebiliriz. Vücuttaki kinestetik aktiviteleri pek az duyarız. Ancak kaslarımızı sıkıp gevşetmekle bunu kendimizde hissedebiliriz. Kinestetik alıcılar bir bakıma kas, kiriş ve eklemlerde bulunup, kol ve bacaklar ile gövdenin mekândaki pozisyonu hakkında bilgi veren duyu organlarıdır (Morgan, 1981). Kil heykel yapan bireyin, ona şekil vermesi formlar oluşturması ve bunu eliyle hissetmesi, heykelin formları hakkında bilgi sahibi olması.

3.1.4. Sosyal algı

İnsanın, toplum ve içinde bulunduğu çevresini algılamasıdır (Başaran,1978).

Sosyal algı küçük yaşlarda gelişmeye başlar, olgunluk çağına kadar devam eder. Çocuklukla sosyal algını gelişmeye başlaması, kendi varlığını ve yakın çevresini tanımayla oluşur. Bireyin çevresini tanımasıyla heykel ve sanat eserlerine olan bakış açısı olumlu yönde gelişecektir. Bu sayede gelecek nesillerin de olumlu yönde yetiştirilmesine de

olumlu katkılar sağlanacaktır. İlerleyen yaşlarla birlikte sorumluluklar ortaya çıkar. Sorumlulukları anlamayla sosyal algı belli bir kalıba girer. Toplumun ve sosyal çevrenin kuralları da işin içine girerek etkili olabilmektedir. Sosyal algı, toplumu yöneten, idare eden kanun ve yasaların kişi tarafından anlaşılmasıyla son şeklini alır.

3.2. İnsanların İnanç ve Tutumları

İnsanlar inanç ve tutumlarını kendi inançları tutumlarına göre yönetirler (Krech & Crutchfield, 1980). İnanç ve tutumlar gerek dini merasim, gerek hayatı kazanma yolları olsun, gerekse kişinin heykel sanatı ve heykele yaklaşımı olsun bu tür aktivitelerin yönlendirilmesinde rol oynar. Bir şey hakkında olumsuz tutumlarımız varsa olumsuz inançlarımızda olacaktır.

Farklı şeyler olmalarına karşın, tutumlarla inançlar daima birlikte bulunurlar (Morgan, 1981). Heykel sanatının insanın yaratıcılığını geliştirdiğine çoğumuz inanmaktayız, bunun sonucunda bu sanatla ilgili tutumumuz artacaktır. Yani inançlar tutumları, tutumlar inançları etkileyebilmektedir.

3.2.1. İnançlar

Bir düşünceye bağlı bulunma diye tarif edebileceğimiz gibi, inanç, ferdin dünyasının bir yönüne ait idrak ve bilgilerin devamlı bir organizasyonudur. Bir inanç, bir şeyin ifade ettiği manalar bütünüdür, ferdin eşya hakkındaki bilgisinin toplamıdır. Bir idrak veya bilgi bizatihi bir organizasyon olduğu nispette, inançta bir organizasyonlar organizasyonudur. Dolayısıyla tamamlanmış ve yapılanmıştır (Krech & Crutchfield, 1980). Bir ferdin herhangi bir şeye inandım demesi ve inanması, o şeyle alakalı birçok şey bildiğini gösterir. Sadece var olduğu şeylere inanmanın dışında var olmadığı bilinen şeylere de inanma söz konusudur. Geçmişten gelen yanlış bilgilendirmelerle ve önyargularla oluşmuş inançlar ferdin heykel sanatına bakış açısını da etkilemektedir.

3.2.2. Tutumlar

Belirli şeyler veya kişilere karşı şu veya bu şekilde hareket etmede kazanılmış eğilim veya yatkınlık olarak tanımlanmaktadır (Yeni Türk Ansiklopedisi, 1985). Bu terim, bir bireye atfedilen ve onun psikolojik bir nesneye ilişkin düşünce, duygu ve muhtemelen davranışını organize eden bir eğilime işaret etmek için kullanılmaktadır (Ozankaya, 1986). Kişinin bir sanat eseri üzerinde yaptığı eleştiri, sorulan bir soruya verdiği cevap veya takındığı tavır onun tutumlarını anlamamıza yarayacaktır. Buradan anlaşılacağı gibi tutumlar bireyle ilgilidir, kişinin bir konu üzerindeki tutumları, kişinin davranışları gözlenerek tanımlanabilir. Kısaca tutum, bireylerin düşünce ve hareketlerinde bütünlük sağlar denilebilir.

3.2.3. İnanç ve tutumların doğuşu

İnanç ve tutumların özelliklerini ve bunların insan şahsiyetinde oynadığı rolü bilmek çok şey ifade eder. Bu bilgi sayesinde insanın cemiyet içindeki faaliyetlerini anlayabiliriz (Krech & Crutchfield, 1980). Uzun zaman sürecinde insanların davranışlarının önceden tahmin edilmesi ve faaliyetleri denetim altına alınması istenebilir. Bu durumda, inanç ve tutumların ortaya çıkışı ve tutum değişmelerinin nasıl bir süreç izlediğinin bilinmesi gerekir. Tutumlar doğuştan gelmemekte, öğrenme yoluyla sonradan kazanılmaktadır. Tutumlar zaman içinde yaşla birlikte gelişim ve hatta değişim gösterebilir.

Tutumlarımızın önemli bir bölümü hayatın ilk yirmi beş yılı içinde oluşmakla birlikte, tutum oluşması hayat boyu devam eden bir süreçtir (Ozankaya, 1986). Küçük yaşlardaki tutumlarla ileri yaşlardaki tutumlar arasında farklılıklar bulunmaktadır. Tutumların gelişimi yalnız kabiliyet, alaka ve heyecanlardaki basit bir gelişme işi değildir. Ev, çevre, sosyal ve ekonomik şartlar ve topyekun kültürden gelen etkiler birbirine geçmiş kompleks bir rol oynamaktadır (Pressey & Robinson, 1975). Kişilerde inanç ve tutumlar her ne sebepten doğarsa doğsun iyi ve verimli bir eğitim süreciyle değiştirilebilir. Olumsuz fikirlerin olumlu yöne kayması sağlanabilir. Yaşanılan süre içinde nelere ilişkin, ne tür inanç ve tutumlar oluşturacağımız çeşitli faktörlere bağlıdır bu faktörlere aşağıda değineceğiz.

3.2.3.1. Ailenin etkisi

Doğumdan ergenlik dönemine kadar inanç ve tutumların biçimlenmesinde aile etkili olmaktadır. Özellikle ilkokul öncesi inanç ve tutumların oluşum ve biçimlenmesinde ana babanın etkinliği göz ardı edilemez. Çocuk ilk duyum ve algılarını aile çevresinde kazandığı gibi, ilk alışkanlıklarına ve ruhsal hayatının bütün temellerini de burada kazanır (Kanad,1977). Çocukların bu çağlarda anne- babalarını taklit ettiğini söylemek mümkündür. Ebeveynlerin tutumları geniş kültürel tesirlerin bir parçasını temsil eder ve bu tutumlara şekil veren de kültürel tesirlerdir. Ebeveyn, tutumların ve sosyal davranış örneklerinin doğrudan doğruya bir kaynağı olmakla beraber, bir bütün olarak kültürdeki kıymetlerinde taşıyıcısıdır (Krech & Crutchfield, 1980).

Okul dönemine kadar anne babanın etkisinde kalan çocuk okula başladığında eğiticinin etkisi altında kalmaktadır. Bir bireyin tutumlarının büyük bir kısmı 12 ila 30 yaş arasındaki dönemde son şeklini alır ve daha sonra çok az değişir. Tutumların kristalleştiği 12-30 yaş arası ise kritik dönem olarak adlandırılır (Morgan, 1981). Kritik dönemde aile ve eğiticinin çocuğun inanç ve tutumlarının olumlu yönde gelişmesi için iyi bir diyalog içinde olması gerekmektedir. İşte bu noktada olumsuz yargıların yıkılması için sanat eğitimcilerine önemli bir rol düşmektedir. Bireyin heykel sanatına bakış açısı ve ilgisi verimli bir eğitim ile geliştirilebilir. Bireyde bir sanat alt kültürü oluşturulur.

3.2.3.2. Akranlar

Kişinin ait olduğu aile, arkadaş ve bunun gibi gruplar tarafından kabul edilmesi için o grupların değer verdiği tutumları kabullenmesi gerekir. Böylece kişinin tutumları, onun sosyal ilişkilerini sağlamlaştırır (Kağıtçıbaşı,1979).

Bireyin ilerleyen yaşı ile birlikte sosyal çevresi de gelişmeye başlar. Sosyal çevreye alışmaya başlayan birey ilk etkileşeceği yer arkadaşlarıdır. İyi anlaşılan arkadaş grubu içindeki kişilerin inanç ve tutumlarında da benzerlikler olmaktadır.

Arkranların tutumları değiştiren önemli bir etken olmasının nedeni, insanların sevdikleri ve kolay ilişki kurdukları kişileri otorite görme eğiliminde olmalarıdır (Morgan, 1981). Arkadaş grubu üyeleri arasında inanç ve tutum benzerliklerine karşı çıkan bireyin grup içinde tutunamayacağı ve uzaklaştırılacağı söylenebilir. Grup onu dışlamasa bile kendisi fikir çatışması sonucu grubu terk edecektir.

Kümeler, gençlerin rasgele bir araya geldikleri topluluklar değildir. Onları bir arada tutan ortak özellikler vardır. Her genç istediği kümeye kolayca giremez, çünkü kümelerin yazılı olmayan kuralları vardır (Yörükoğlu, 1986). Arkadaş çevresinin, inanç ve tutumlarının gelişmesi, hatta değişmesinde büyük önemi vardır. Bu noktada kişinin arkadaş çevresinin sanata ve sanatsal aktivitelere olan ilgisi kişiye de etkileyecektir, bu tür alışkanlıklar kazanmasını sağlayacaktır. Arkadaş grubu üyelerinin benzer tutumlara sahip olan bireylerin birbirlerini arkadaş olarak seçmeleri tabiidir.

3.2.3.4. Kitle iletişim araçları

İnsanların gerek yakın, gerekse uzak çevrelerinde olup bitenler hakkında bilgi sahibi olmaları günümüzde geliştirilmiş ve uzmanlaşmış araçlarla sağlanmaktadır. Bu araçlara ise kitle haberleşme araçları denir (Demirbolat,1988). Günümüz teknolojisinin haberleşme ve ulaştırma alanında gelişme göstermesiyle dünya hızla küçülmektedir. Dolayısıyla fertler ve sosyal gruplar kolaylıkla dışa açılabilen, sahip oldukları inanç ve tutumlarında etkilenme sonucu değişme söz konusu olabilmektedir.

Değişik nesnelere yönelik tutumların oluşmasında, şekillenmesinde ve değişmesinde rol oynayan önemli faktör kitle iletişim araçlarıdır (Ozankaya, 1986). Kitle iletişim araçlarının yaygın biçimde kullanılması nedeniyle, dünyada olup biten her şeyi öğrenebiliyoruz. Bu araçlar, yayın ve reklam aracılığıyla insanların inanç ve tutumlarında rahatlıkla değişiklik yaratabilmektedirler. Yayınların asıl amacı hedef tuttuğu kitlelerdeki fertlerin görüş ve düşüncelerinde yönlendirici bir rol almaktır. Günümüzde ise televizyon kanallarının artması ve kültür sanat programlarına yer verilmesi ile toplum kendinden uzak bile olsa heykel sanatı ve diğer sanat dalları ve aktiviteler hakkında bilgi sahibi olmaktadır. bu yolla çak daha fazla kişiye bilgi ulaştırılabilmektedir.

3.2.4. İnanç ve tutumların değişmesi

Kişi zaman içinde yaşadığı toplumdaki geçerli değer yargılarını (yapılması gereken ve gerekmeyenleri) yaşayarak öğrenir. Öğrendikleri arasında bilgi, beceri, tutum, davranışlar ve bunun gibi değerler yer alır. Bütün insanlar kendilerinin dışında hareket halinde olan bir dünyada etrafındaki değişikliklere karşı muhtelif derecelerde reaksiyonlarda bulunurlar. Değişen dünyaya ayak uydurmaya gayret eden insanlar, bu arada tutumlarının da değiştiğini görürler (Turhan, 1970). İnsanlar zamanla isteyerek yada farkında olmadan pek çok konuda tutumlarını değiştirmektedirler. Tutum değiştirmelerinin kültürle de yakın ilişkisi bulunmaktadır.

Daha genel bir anlatımla başka bir ülkenin insanının doğru, yararlı, iyi ve güzel bulduğu herhangi bir şey, Türk insanı içinde hiçte öyle olmayabilir. Bu durum, tutum ve davranışların değişik toplumlarda farklı anlama geldiği, kuşkusuz tutum değişmesinin de farklılıklar gösterebileceğini ortaya koymaktadır. İnsanların tutumlarını değiştirmek kolay bir iş olmasa gerek ki, ünlü fizik bilgini Einstein bile atomu parçalamanın, insanların kafalarındaki değer yargılarını değiştirmekten çok daha kolay olduğunu söyler. Yıllar boyu inatla sürdürdüğümüz hiçte yararı olmayan alışkanlıklarımızı, nasıl olduğu ve kimin etkisiyle yaptığımızı bilmeden, değiştirdiğimiz birçok tutumlarımız vardır. Buda göstermektedir ki tutumlar bilerek ya da bilmeyerek değiştirilebilmektedir.

3.3. Heykel Sanatı ve Toplum Kültür İlişkisi

Günümüz her yönüyle tartişılan bir olgu olarak karşımıza çıkan kültür sanat kavramları rahat bir düzleme ulaşacak gibi gözükmemektedir. Bu karamsarlığın nedeni kültürün temelindeki bozukluklara dayanmaktadır.

En genel anlamı ile: kültür, insan için, insanlık için, insanlar tarafından hatta kimi insana rağmen, yaratılmış, bulunmuş her şeydir. Algılayabildiğimiz, kavrayabildiğimiz, her şey... Bir başka deyişle, insanoğlunun kendi için, kendi mutluluğu, rahatı ve potansiyel güçleri adına kendinin var ettiği, var edebildiği her şey kültürdür (Erinç, 1995).

Öncü sanat, yapılmakta olduğu tarihlerde topluluklara gerektiği düzeyde bir şeyler söyleyememektedir. Bu topluluğa halk, aydınlar, otoriteler, sanat çevresi ve asıl olan sanatçılarda girmektedir. Düşünsel plandan görsel veya işitsel varlığa dönüşen bu yeni olgu, akıl kurallarını ve alışkanlıklarını sarsmakta, aslında kişilerdeki ulaşamamanın yoksunlukları temeline dayalı anlayışsızlık, izleyicinin kolay protesto veya itirazında sonuca bağlanmaktadır (Atlan, 1985).

Heykel sanatının toplumla ilişki kurduğu en önemli yer anıtlardır. Bu anıtların toplumda heykel kültürünü olumlu bazen olumsuz diyebileceğimiz şekilde etkilediği söylenebilir. Olumsuz yönü toplumun heykeli sadece anıt olarak görmesidir. Bu Türkiye’de Cumhuriyet döneminde başlayan kahramanlıkların ve Kurtuluş Zaferinin anıt heykellerle ebedileştirilmiş olmasıyla halka heykelin sevdirmesi sağlanmış bir taraftansa heykel hakkında pek fazla bilgiye sahip olmayan halkta sadece realist anlayışla yapılan anıtlar olduğu fikrini uyandırmıştır.

Mehmet Aksoy (Gökpınar, 1990, s.) Türkiye deki halkın heykelle olan ilişkisini şu şekilde tarif etmekte: *“Türkiye’de taş işleciliği çok gelişmiştir. Hele Selçuklular zamanında harikalar düzeyine çıkmıştır. Camilere, çeşitli mimarilere, mezarlara yansımış ama hiçbir zaman heykele yansımamıştır. Ve hiçbir zaman önem verilmemiştir, heykelde karşılığını bulmamıştır. Böyle bir kültür mirasının üzerinde otur ve haberin olmasın. Bu şuna benziyor, deniz kenarında oturan köylüler vardır, yüzmeyi bilmezler ve güneşe çıkmazlar. Ben bu geleneğin heykelde karşılığını bulmasını istiyorum.”*

Anıtların inşası sadece Cumhuriyet tarihi ile sınırlı değildir. Osmanlı döneminde anıt anlayışı ile şehir merkezlerinde hükümet meydanlarına dikilen saat kuleleri bu kentlerde merkezi hükümetin birer simgesi olmuştur. Hükümet meydanı ve anıt geleneği Cumhuriyet döneminde de devam etmiştir. Ancak doğaldır ki Cumhuriyet yönetiminin seçtiği simgeler farklıdır (Yeşilkaya, 2002). Ve örneklerini batılı anlayışta realist heykeller olarak gösterecektir.

Türkiye’de Batı anlayışında heykel sanatının benimsenmesinde Cumhuriyet rejiminin çağdaşlaşma programında ideolojik gereksinim olarak yapılan anıtların katkısı büyüktür.

Emperyalizme karşı sürdürülen savaşın kazanılması ve bağımsızlığın sağlanması, Cumhuriyetin kurulması gibi bütün bu unsurların en önemli simgesi kuşkusuz Atatürk'tür ve Atatürk'ün radikal kişiliğinde resim-heykel yeni bir anlam kazanmıştır. Nitekim Atatürk kadar resmedilen ve heykelleştirilen başka bir Türk büyüğü yoktur. O kendi imgesinin yaygınlaştırılmasına izin vererek belli toplum içinde belli tabuların yıkılmasında da kilit görevi üstlenmiştir. Bu nedenle, görsel sanatlar içinde halktan gelen en büyük tepki ve şiddet eylemleri anıtlara ve Atatürk heykellerine büstlerine yöneltilmiştir (Yaman, 2002).

Anıt heykellerin siyasi mesajının yanında birde kentsel mekâna kattığı estetik değeri vardır. Neşe Yeşilkaya (2002) göre, her “modern” kentte, kentlinin caddelerini sadece yol almak için kullanmayacağı, zaman geçirebileceği, günlük yaşamının parçası kentsel mekânlara gereksinimi vardır. Heykeller ancak bu kentsel mekânla birliktelik ile anlamlıdır ve mesajını tam aktarabilir.

Meriç Hızal (1997) Türkiye de anıtların moral istemini ve toplum için bir gereksinim olduğunu şu sözlerle açıklar: *“Her değişimde olduğu gibi isteğin tabandan gelmesi gerekiyor gençler bilerek severek seçmeli bu mesleği kent sakinleri kendileri gereksinim görmeli kamu alanlarında sanat yapıtlarına, bunun için maddi ve moral emek vermeli, yorgunluğuna en azından göz misafiri olmalı, her sevgi emekle büyür insan yüreğinde. Bir biçimde emek vermeli ki sevsin, sevsin ki anlasın, benimsesin, korusun, yenisini daha başkasını istesin. Bunların çocukları için bir tür hazine olduğunun ayırtına varsın.”*

R. Savaş (1985): *“Günümüz hızlı kentleşmenin sonucu, yaşadığımız çevre sanat kültürü yönünden gün geçtikçe fakirleşmekte, biçim ve renk anarşisi hüküm sürmektedir. İyi düzenlenmiş sanatla iç içe bir çevre insan davranışlarını, yaratıcılığını geliştirecek en önemli etmenlerden biridir”* der. Heykel çalışmalarıyla bireyler, fiziki çevrelerini daha iyi kavrarlar, görüş açıları genişler. Formları sözlü bir anlatım dili olarak kullanmayı öğrenirler.

4 BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmanın bu bölümünde ele alınacak başlıklar şu şekilde sıralanmaktadır: Araştırmanın modeli, evren örneklem, verilerin toplanması, verilerin çözümü ve yorumlanması.

4.1 Araştırmanın Modeli

Araştırmanın ana amacı; lisans düzeyindeki öğrencilerin heykel algılama biçimlerini ortaya koymaktır.

Araştırmanın modeli genel tarama modelidir. Tarama modelleri, geçmişte olmuş ya da hala var olan durumları, var oldukları şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Tarama modelinin bir türü olan genel tarama modeli ise, çok sayıda elemandan oluşan bir evrenden, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2003).

4.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Yüksek Öğretim Kurumuna bağlı Üniversitelerden bünyesinde Resim İş Eğitimi Ana Bilim Dalı bulunan Üniversiteler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem evrenini tesadüfî örneklem yöntemi ile 6 üniversite (Selçuk Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi ve Niğde Üniversitesi) oluşturmaktadır. Örnekleme oluşturan öğrenciler Eğitim Fakültesi Resim İş Eğitimi bölümleri 4. sınıf öğrencileridir. Araştırmanın Örnekleme altı farklı üniversite eğitim alan 196 öğrenciden oluşmaktadır. . Soru formu hazırlandıktan sonra soru formunun yüzey (face) geçerliliğinin sağlanabilmesi için konuyla ilgili 5 ayrı uzmanın görüş ve onayı alınmış, bu uzmanların görüşleri doğrultusunda gerekli değişiklikler yapılmıştır. 30 kişiden oluşan denek grubuna pilot uygulama yapılmış, çalışan

ve çalışmayan soruların tespitinin ardından soru formu alan araştırmasına hazır hale getirilmiştir.

Anketler 18 yaşından büyük denekler üzerinde yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Toplam 196 anket uygulanmış, anketlerden toplanan verilerin girişi ve istatistiksel analizlerin yapılması SPSS 13.0 paket programı ile gerçekleştirilmiştir.

Örneklemin belirlenmesinde "Olasılıksal Olmayan Örneklem Türleri"nden "Yargısal Örneklem" türü tercih edilmiştir. Yargısal örneklem, araştırmacının üzerinde çalıştığı nüfusa ilişkin belirli özellikleri örneklemin içine almasıyla elde edilen bir örneklem türüdür (Geray, 2004:107).

4.3 Verilerin Toplanması

Araştırma; eğitim- öğretim metotlarına katkıda bulunacak bir eğitim araştırmasıdır. Soru formu; literatür taraması ve daha önce kullanılmış güvenilirliği ve geçerliliği kanıtlanmış konuyla ilgili ölçeklerden elde edilen bilgilerden yola çıkarak özgün bir şekilde tasarlanmıştır. Soru formunun geçerliliği; yüzey geçerliliği ve KMO Barlett değeri ile sağlanırken güvenilirliği de Cronbach Alpha hesaplaması aracılığıyla kanıtlanmıştır.

Soru formu elde etmeyi amaçladığı bilgiler bakımından üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öğrencilerin kimlik bilgilerine ilişkin altı soru yer almaktadır. İkinci bölümde öğrencilerin okullarında heykel çalışmalarını verimli bir biçimde yapabilecekleri araç-gereçlerin olup olmadığını sorgulayan 5 soru, üçüncü ve son bölümde ise öğrencilerin heykel sanatına ilişkin düşünce ve tutumlarını ölçen 12 soru bulunmaktadır. Soru formu toplam 23 sorudan oluşmaktadır.

Bu araştırmayı doğru temellere dayandırmak için literatür tarama tekniğiyle öncelikle ana kavramların açıklanmasına gidilmiştir. Buna dayalı olarak araştırmanın ilk

kısımlarında heykel sanatı, eğitimi, algılama biçimi kavramlarını inceleyen kaynaklar taranmıştır.

Araştırmadaki öğrencilerin cinsiyetleri, yaşları, babalarının eğitim durumları, ekonomik durumları, mezun oldukları lise türü ve öğrenim gördükleri üniversiteleri tespit için kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Öğrencilerin heykel algılama biçimleri hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak içinse kesinlikle katılıyorum, katılıyorum katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde derecelemelerin olduğu anket geliştirilmiştir.

4.4 Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Anketler 18 yaşından büyük denekler üzerinde yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Toplam 196 deneğe anket uygulanmıştır. Anket formları uygulama yapıldıktan sonra kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Anketlerden toplanan verilerin girişi ve istatistiksel analizlerin yapılması SPSS 13.0 paket programı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada istatistiksel teknikler olarak; t testi, tek yönlü varyans analizi ve ki-kare (Chi-Square) testi kullanılmıştır.

5. BÖLÜM: HEYKEL ALGILAMA BİÇİMİNE YÖNELİK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE AİT BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin özelliklerini ve deneklerin verdikleri yanıtların dağılımını görebilmek amacıyla betimleyici analiz sonuçları ele alınacaktır. Betimleyici analizlerden frekans analizi çalışmada kullanılmıştır.

1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Bu başlık altında araştırmaya katılanların cinsiyet, yaş, gelir, deneklerin babalarının eğitim durumu, mezun olunan lise ve öğretim görülen üniversite değişkenlerine verdikleri yanıtlar ele alınacaktır.

1.1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerin Tablo 1’de yer alan cinsiyet dağılımları incelendiğinde kadın deneklerin oransal olarak ağırlıkları göze çarpmaktadır. Araştırmaya katılanların tamamının cinsiyetle ilgili soruya yanıt verdikleri görülmektedir. Buna göre katılımcıların % 58,2’si kadın; % 41,8’i de erkek deneklerden oluşmaktadır.

Tablo 1: Cinsiyet Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Kadın	114	58,2	58,2
Erkek	82	41,8	41,8
Toplam	196	100,0	100,0

1.2. Katılımcıların Yaş Dağılımı

Yaş değişkenine ilişkin dağılımda yoğunlaşmanın 23-28 yaş aralığında olduğu gözlenmiştir. Tablo 2’de de görüldüğü gibi deneklerin % 99,5’i yaşla ilgili soruya yanıt vermişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 57,9 gibi önemli bir bölümü 23-28 yaş aralığındayken, % 33,3’ü 17-22, % 8,7’si de 29 ve üzeri yaş aralıklarındadır. Örneklem genç bir nüfustan oluştuğu düşünüldüğünde bu dağılım normal olarak değerlendirilebilir.

Tablo 2: Yaş Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
17-22	65	33,2	33,3
23-28	113	57,7	57,9
29 ve Üzeri	17	8,7	8,7
Toplam	195	99,5	100,0
Cevapsız	1	,5	
Genel Toplam	196	100,0	

1.3. Gelir Dağılımı

Deneklerin ailelerinin gelir durumuna ilişkin alınan yanıtlar incelendiğinde ise "351-1000 YTL" aralığındaki yoğunlaşma dikkat çekmektedir. İlgili soruya deneklerin % 96,9'u yanıt vermişlerdir. Tablo 3'de de görüldüğü gibi çalışmaya katılanların % 54,7'si gibi önemli bir bölümü 351-1000 YTL düzeyinde gelire sahipken; % 24,2'si 1001-1500; % 14,7'si 1501 ve üzeri, % 6,3'ü de 0-350 YTL aralığında gelir düzeyine sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 3: Gelir Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
0-350	12	6,1	6,3
351-1000	104	53,1	54,7
1001-1500	46	23,5	24,2
1501 ve Üzeri	28	14,3	14,7
Toplam	190	96,9	100,0
Cevapsız	6	3,1	
Genel Toplam	196	100,0	

1.4. Deneklerin Babalarının Eğitim Durumu

Deneklerin babalarının eğitim düzeyini sorgulayan soru, % 98,5 oranında yanıtlanmıştır. Tablo 4'de ayrıntılı biçimde yer alan dağılıma göre katılımcıların %

31,6'sının babalarının eğitim düzeyi ilkokulken; % 27,5'inin fakülte/yüksek okul, % 19,2'si lise, % 16,6'sı ortaokul, % 5,2'si de “okur yazar değil” kategorisindedirler.

Tablo 4: Deneklerin Babalarının Eğitim Durumu Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Okuryazar Değil	10	5,1	5,2
İlkokul	61	31,1	31,6
Ortaokul	32	16,3	16,6
Lise	37	18,9	19,2
Fakülte/Yüksek Okul	53	27,0	27,5
Toplam	193	98,5	100,0
Cevapsız	3	1,5	
Genel Toplam	196	100,0	

1.5. Mezun Olunan Lise Türü

Deneklerin mezun oldukları lise türünü sorgulayan soru, % 97,4 oranında yanıtlanmıştır. Tablo 5'te ayrıntıları yer alan dağılıma göre mezun olunan lise türü dağılımında en yüksek orana % 49,7 ile “düz lise” kategorisi sahiptir. Düz liseyi sırasıyla % 20,9 ile “Güzel Sanatlar Lisesi”, % 18,3 ile “Meslek Lisesi”, % 6,3 ile “Anadolu Lisesi”, % 3,1 ile “Süper Lise”, % 1,6 ile de “Fen Lisesi” takip etmektedir.

Tablo 5: Deneklerin Mezun Oldukları Lise Türü Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Düz Lise	95	48,5	49,7
Süper Lise	6	3,1	3,1
Anadolu Lisesi	12	6,1	6,3
Fen Lisesi	3	1,5	1,6
Güzel Sanatlar Lisesi	40	20,4	20,9
Meslek Lisesi	35	17,9	18,3
Toplam	191	97,4	100,0
Cevapsız	5	2,6	
Genel Toplam	196	100,0	

1.6. Deneklerin Öğrenim Gördükleri Üniversite

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleriyle ilgili olarak son aşamada onların öğrenim gördükleri üniversite dağılımına yer verilmiştir. Tablo 6'da da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin % 37,8'i Selçuk Üniversitesi'nde, % 16,8'i Niğde Üniversitesi'nde, % 16,3'ü Gazi Üniversitesi'nde, % 16,3'ü Dicle Üniversitesi'nde ve % 12,8'i de Pamukkale Üniversitesi'nde öğrenim görmektedir.

Tablo 6: Deneklerin Öğrenim Gördükleri Üniversitelere Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Selçuk Üniversitesi	74	37,8	37,8
Niğde Üniversitesi	33	16,8	16,8
Dicle Üniversitesi	32	16,3	16,3
Pamukkale Üniversitesi	25	12,8	12,8
Gazi Üniversitesi	32	16,3	16,3
Toplam	196	100,0	100,0

2. Heykel Derslerinin İçerik ve Araç-Gereç Bakımından Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde çalışmaya katılan öğrencilerin fakültelerinde heykel derslerinin işlenmesiyle ve bu derslerde kullanılan araç-gereçlerle ilgili görüşlerine ilişkin frekans analizi bulgularına yer verilmiştir.

2.1. Heykel Ders Saatlerinin Yeterliliği

Eğitim fakültelerinde resim-iş eğitimi bölümleri bünyesinde heykel için ayrılan ders saatlerinin yeterli olup olmadığına ilişkin öğrencilerin verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 7'de yer almaktadır. İlgili sorunun yanıtlanma oranı % 97,4'dür. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 68,6'sı heykel ders saatlerinin yeterli olmadığını düşünürken, % 31,4'ü de yeterli olduğunu düşünmektedir.

Tablo 7: Heykel Ders Saatlerinin Yeterliliği

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	60	30,6	31,4
Hayır	131	66,8	68,6
Toplam	191	97,4	100,0
Cevapsız	5	2,6	
Genel Toplam	196	100,0	

2.2. Heykel Atölyesi

Fakültede heykel dersleri için kullanılan bir atölyenin olup olmadığını sorgulayan soru, deneklerin % 98,5'i tarafından yanıtlanmıştır. Tablo 8'de de görüldüğü gibi katılımcıların % 73,6'sı fakültelerinde heykel dersleri için bir atölyenin bulunduğunu ifade ederken, % 26,4'ü de bulunmadığını ifade etmiştir.

Tablo 8: Heykel Atölyesi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	142	72,4	73,6
Hayır	51	26,0	26,4
Toplam	193	98,5	100,0
Cevapsız	3	1,5	
Genel Toplam	196	100,0	

2.3. Heykel Derslerinin Alındığı Yer

“Heykel veya modelaj derslerini nerede alıyorsunuz?” sorusu katılımcıların % 92,9'u tarafından yanıtlanmıştır. Tablo 9'da da görüldüğü gibi, deneklerin % 69,2'si heykel derslerini heykel atölyesinde, % 22,5'i herhangi bir atölyede % 8,2'si de (bu dersleri) her ikisinde de aldıklarını belirtmiştir.

Tablo 9: Heykel Derslerinin Alındığı Yer

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Heykel Atölyesinde	126	64,3	69,2
Herhangi bir Atölyede	41	20,9	22,5
Her ikisi de	15	7,7	8,2
Toplam	182	92,9	100,0
Cevapsız	14	7,1	
Genel Toplam	196	100,0	

2.4. Heykel Atölyelerinde Araç-Gereç Durumu

Heykel atölyelerindeki araç-gereç durumunu sorgulayan soruya % 98 oranında yanıt alınmıştır. Tablo 10'da yer alan dağılıma göre, çalışmaya katılan öğrencilerin % 83,3'ü gibi büyük bir bölümü heykel çalışmaları yaptıkları atölyelerde araç-gereç durumunun yeterli olmadığını belirtirken, % 16,7'si de bu atölyelerdeki araç-gereç durumunun yeterli olduğunu belirtmiştir.

Tablo 10: Heykel Atölyelerinde Araç-Gereç Durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	32	16,3	16,7
Hayır	160	81,6	83,3
Toplam	192	98,0	100,0
Cevapsız	4	2,0	
Genel Toplam	196	100,0	

2.5. Araç-Gereç Kullanımı

Çalışma kapsamında öğrencilere yöneltilen bir diğer soru da "İmkânlarınız dahilindeki araç gereci tam olarak kullanabiliyor musunuz?" şeklinde ifade edilen sorudur. İlgili soruya çalışmaya katılan öğrencilerin % 98'i yanıt vermiştir. Tablo 11'de de

görüldüğü gibi, öğrencilerin % 60,9'u ilgili soruya "hayır" yanıtını verirken, % 39,1'i de "evet" yanıtını vermiştir.

Tablo 11: Araç Gereç Kullanımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	75	38,3	39,1
Hayır	117	59,7	60,9
Toplam	192	98,0	100,0
Cevapsız	4	2,0	
Genel Toplam	196	100,0	

3. Öğrencilerin Heykel Dersi ve Çalışmalarına İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında öğrencilerin heykel dersi ve çalışmalarına ilişkin görüşleri betimleyici bulgular ışığında değerlendirilmiştir.

3.1. Üç Boyutlu Çalışmalara Duyulan İlgi

Öğrencilerin üç boyutlu çalışmalara karşı ilgi duyup duymadıkları çalışma kapsamında sorgulanan konulardan biridir. İlgili soruya verilen yanıtların dağılımı Tablo 12'de yer almaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin % 99,5'i konuyla ilgili görüşlerini belirtmiştir. Buna göre öğrencilerin % 85,6'sı üç boyutlu çalışmalara karşı özel bir ilgi duyduğunu ifade ederken, % 14,4'ü de bu tür çalışmalara karşı özel ilgisinin olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 12: Üç Boyutlu Çalışmalara Duyulan İlgi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	167	85,2	85,6
Hayır	28	14,3	14,4
Toplam	195	99,5	100,0
Cevapsız	1	,5	
Genel Toplam	196	100,0	

3.2. Geçmiş Eğitim ve Deneyimlerin Heykel Dersi İçin Yeterli Alt Yapı Oluşturması

Öğrencilere yöneltilen; geçmiş eğitim ve deneyimlerinin şu anda aldıkları heykel dersleri için yeterli bir alt yapı oluşturup oluşturmadığı sorusuna % 98,5 oranında yanıt alınmıştır. Tablo 13’de de görüldüğü gibi çalışmaya katılan öğrencilerin % 71’i geçmiş eğitim ve deneyimlerinin aldıkları heykel dersi için yeterli bir alt yapı oluşturduğunu düşünürken, % 29’u da eğitim ve deneyimlerinin bu dersler için yeterli bir alt yapı oluşturmadığını düşünmektedir.

Tablo 13: Geçmiş Eğitim ve Deneyimlerin Heykel Dersi İçin Yeterli Alt Yapı Oluşturması

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	56	28,6	29,0
Hayır	137	69,9	71,0
Toplam	193	98,5	100,0
Cevapsız	3	1,5	
Genel Toplam	196	100,0	

3.3. Önceki Eğitim Sürecinde Heykel Çalışmaları

“Daha önceki eğitim sürecinizde hiç heykel çalışması yaptınız mı?” sorusuna deneklerin % 99,5’i yanıt vermişlerdir. Tablo 14’de yer alan dağılıma göre çalışmaya katılan öğrencilerin % 58,5’i önceki eğitim süreçlerinde hiç heykel çalışması yapmadığını, % 41,5’i de bu süreçte heykel çalışması yaptığını belirtmiştir.

Tablo 14: Önceki Eğitim Sürecinde Heykel Çalışmaları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	81	41,3	41,5
Hayır	114	58,2	58,5
Toplam	195	99,5	100,0
Cevapsız	1	,5	
Genel Toplam	196	100,0	

3.4. Yaşanılan Bölgedeki Anıt Heykeller Hakkında Sahip Olunan Bilgi Düzeyinin Yeterliliği

Öğrencilerin yaşadıkları şehir ve çevresindeki anıt heykeller hakkında yeterince bilgi sahibi olup olmadıklarını sorgulayan soru, çalışmaya katılan öğrencilerin % 99,5'i tarafından yanıtlanmıştır. Tablo 15'de yer alan dağılıma göre, deneklerin % 76,4'ü gibi önemli bir bölümü yaşadıkları şehir ve çevresindeki anıt heykeller hakkında yeterince bilgi sahibi olduklarını düşünmezken, % 23,6'sı da bu konuda yeterince bilgi sahibi olduklarını düşünmektedir.

Tablo 15: Yaşanılan Bölgedeki Anıt Heykeller Hakkında Sahip Olunan Bilgi Düzeyinin Yeterliliği

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	46	23,5	23,6
Hayır	149	76,0	76,4
Toplam	195	99,5	100,0
Cevapsız	1	,5	
Genel Toplam	196	100,0	

3.5. Son Bir Yılda Heykel Sergisi Ziyareti

“Son bir yıl içinde heykel veya üç boyutlu çalışmaların sergilendiği bir sergiye gittiniz mi?” şeklinde yöneltilen soruya deneklerin yarısından fazla kısmı “evet” yanıtını vermiştir. İlgili soru deneklerin % 99,5'i tarafından yanıtlanmıştır. Tablo 16'da da

görüldüğü gibi deneklerin % 59'u ilgili soruya "evet" yanıtını verirken, % 41'i de "hayır" yanıtını vermiştir.

Tablo 16: Son Bir Yılda Heykel Sergisi Ziyareti

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	115	58,7	59,0
Hayır	80	40,8	41,0
Toplam	195	99,5	100,0
Cevapsız	1	,5	
Genel Toplam	196	100,0	

3.6. Bilgi Sahibi Olunan Heykeltıraş Sayısı

Çalışmaya katılan öğrencilere yöneltilen diğer bir soru da kaç tane heykeltıraş hakkında bilgi sahibi olduklarıyla ilgilidir. Söz konusu soruyu deneklerin % 98'i yanıtlamışlardır. Tablo 17'de ayrıntılı olarak görülen dağılıma göre deneklerin % 50,5'i "1 ile 3 arası", % 40,1'i "4 ile 10 arası", % 7,3'ü "10 ile 20 arası" ve son olarak % 2,1'i de "20 ve üzeri sayıda" heykeltıraş hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir.

Tablo 17: Bilgi Sahibi Olunan Heykeltıraş Sayısı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
1-3	97	49,5	50,5
4-10	77	39,3	40,1
10-20	14	7,1	7,3
20 ve Üzeri	4	2,0	2,1
Toplam	192	98,0	100,0
Cevapsız	4	2,0	
Genel Toplam	196	100,0	

3.7. Heykel Sanatının Türk Toplumuna Kültürel Açıdan Yakınlığı

“Türk toplumuna heykel sanatının kültürel açıdan yakın olduğuna katılıyor musunuz?” sorusu çalışmaya katılan öğrencilerin % 98’i tarafından yanıtlanmıştır. Söz konusu soruya verilen yanıtlara bakıldığında öğrencilerin % 40,1’i “katılmıyorum”, % 35,9’u “katılıyorum”, % 16,7’si “kesinlikle katılmıyorum”, % 7,3’ü de “kesinlikle katılıyorum” ifadelerini kullanmışlardır. Tablo 18’de de görüldüğü gibi bu dağılımın ortaya koyduğu sonuç; deneklerin yarıdan fazla bölümünün bu yargıyla ilgili olarak olumsuz görüş bildirmiş olmalarıdır.

Tablo 18: Heykel Sanatının Türk Toplumuna Kültürel Açıdan Yakınlığı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	32	16,3	16,7
Katılmıyorum	77	39,3	40,1
Katılıyorum	69	35,2	35,9
Kesinlikle Katılıyorum	14	7,1	7,3
Toplam	192	98,0	100,0
Cevapsız	4	2,0	
Genel Toplam	196	100,0	

3.8. Heykel Eğitiminde Üç Boyutlu Form Algısı

Deneklerin görüşlerinin alındığı diğer bir konu da, aldıkları heykel eğitiminin üç boyutlu form algısı açısından kendilerine yeterli bilgi ve beceri sağlayıp sağlamayacağıyla

ilgilidir. Söz konusu yargıyla ilgili olarak çalışmaya katılan öğrencilerin % 98'i görüş bildirmişlerdir. Tablo 19'daki verilen yanıtların dağılımında da görüldüğü gibi deneklerin % 55,2'si "katılıyorum", % 21,9'u "kesinlikle katılıyorum", % 20,3'ü "katılmıyorum" ve % 2,6'sı da "kesinlikle katılmıyorum" yanıtlarını vermişlerdir. Bu dağılımdan yola çıkarak deneklerin büyük bir kısmının aldıkları heykel eğitiminin üç boyutlu form algısı açısından kendilerine yeterli bilgi ve beceri sağlayacağına inandıkları sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 19: Heykel Eğitiminde Üç Boyutlu Form Algısı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	5	2,6	2,6
Katılmıyorum	39	19,9	20,3
Katılıyorum	106	54,1	55,2
Kesinlikle Katılıyorum	42	21,4	21,9
Toplam	192	98,0	100,0
Cevapsız	4	2,0	
Genel Toplam	196	100,0	

3.9. Alınan Teorik Bilgilerin Yeterlilik Düzeyi

Deneklere yöneltilen bir diğer soru da "Heykel sanatı hakkında aldığınız teorik bilgilerin eğitimci statünüz için yeterli olduğuna katılıyor musunuz?" biçiminde ifade edilen sorudur. İlgili soruya deneklerin % 96,9'u yanıt vermişlerdir. Deneklerin % 52,6'sı "katılmıyorum", % 28,9'u "katılıyorum", % 10'u "kesinlikle katılmıyorum", % 8,4'ü de "kesinlikle katılıyorum" yanıtlarını vermişlerdir. Tablo 20'deki dağılım, deneklerin yarıdan fazla kısmının, aldıkları teorik bilgilerin eğitimci statüleri için yeterli olmadığını düşündüklerini ortaya koymuştur.

Tablo 20: Alınan Teorik Bilgilerin Yeterlilik Düzeyi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	19	9,7	10,0
Katılmıyorum	100	51,0	52,6
Katılıyorum	55	28,1	28,9
Kesinlikle Katılıyorum	16	8,2	8,4
Toplam	190	96,9	100,0
Cevapsız	6	3,1	
Genel Toplam	196	100,0	

3.10. Heykel Çalışmalarında Deneklerin Kendilerini İfade Etmeleri

“Heykel yaparken kendimi daha rahat ifade edebiliyorum” yargısıyla ilgili olarak çalışmaya katılan öğrencilerin % 96,9’u yanıt vermişlerdir. Tablo 21’de görüldüğü gibi, söz konusu yargıyla ilgili olarak deneklerin % 50,5’i “katılıyorum”, % 26,3’ü “katılmıyorum”, % 20’si “kesinlikle katılıyorum”, % 3,2’si de “kesinlikle katılmıyorum” yanıtlarını vermişlerdir. Dağılımın ortaya koyduğu sonuç, deneklerin önemli bir bölümünün heykel yaparken kendilerini daha rahat ifade edebildikleri şeklinde özetlenebilir.

Tablo 21: Heykel Çalışmalarında Deneklerin Kendilerini İfade Etmeleri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	6	3,1	3,2
Katılmıyorum	50	25,5	26,3
Katılıyorum	96	49,0	50,5
Kesinlikle Katılıyorum	38	19,4	20,0
Toplam	190	96,9	100,0
Cevapsız	6	3,1	
Genel Toplam	196	100,0	

3.11. Heykel Sanatının Yaratıcılığı Daha Çok Geliştirmesi

Deneklerin görüşlerine sunulan bir diğer yargı da “Heykel sanatı üç boyutlu bir sanat dalı olması itibariyle diğer sanat çalışmalarına oranla yaratıcılığı daha çok geliştirmektedir” biçiminde ifade edilen yargıdır. Söz konusu ifadeye ilişkin olarak deneklerin % 98’i görüş bildirmişlerdir. Tablo 22’de de görüldüğü gibi, yargıyla ilgili belirtilen görüşlerin dağılımı şu şekilde gerçekleşmiştir: % 52,1 “katılıyorum”, % 29,7 “kesinlikle katılıyorum”, % 12,5 “katılmıyorum”, % 5,7 “kesinlikle katılmıyorum”. Bu dağılıma göre deneklerin tamamına yakını, heykel sanatının üç boyutlu bir sanat dalı olduğu için diğer sanat çalışmalarına oranla yaratıcılığı daha çok geliştirdiğine inanmaktadır.

Tablo 22: Heykel Sanatının Yaratıcılığı Daha Çok Geliştirmesi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	11	5,6	5,7
Katılmıyorum	24	12,2	12,5
Katılıyorum	100	51,0	52,1
Kesinlikle Katılıyorum	57	29,1	29,7
Toplam	192	98,0	100,0
Cevapsız	4	2,0	
Genel Toplam	196	100,0	

3.12. Heykel Sanatında Üçüncü Boyut ve Heykelin Karmaşıklığı

Çalışma kapsamında öğrencilerin görüşlerine sunulan son yargı; “Heykel sanatında üçüncü boyutun olması heykeli karmaşık ve zor bir sanat dalı yapmakta” yargısıdır. Söz konusu yargıyla ilgili olarak çalışmaya katılan öğrencilerin % 99’u görüş bildirmiştir. Tablo 23’de yer alan yanıt dağılımlarına bakıldığında deneklerin % 41,2’sinin “katılmıyorum”, % 29,9’unun “katılıyorum”, % 18,6’sının “kesinlikle katılmıyorum”, % 10,3’ünün de “kesinlikle katılıyorum” yanıtlarını verdikleri görülmektedir. Buna göre deneklerin yarıdan fazla bölümü heykel sanatında üçüncü boyutun olmasının onu karmaşık ve zor bir sanat dalı yaptığı düşüncesine katılmamaktadır.

Tablo 23: Heykel Sanatında Üçüncü Boyut ve Heykelin Karmaşıklığı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	36	18,4	18,6
Katılmıyorum	80	40,8	41,2
Katılıyorum	58	29,6	29,9
Kesinlikle Katılıyorum	20	10,2	10,3
Toplam	194	99,0	100,0
Cevapsız	2	1,0	
Genel Toplam	196	100,0	

6. BÖLÜM: SONUÇ ve ÖNERİLER

Kültür seviyesi yüksek bireyler yetiştirmek için, bireyin eğitim seviyesini ve aldığı eğitim kalitesini artırmak gerekmektedir, eğitim yol ise kültür yolunun hayat boyu öğrendiklerinin tümüdür. Bireye zengin elemanlarla donatılmış bir yol sunarsanız kültürel açıdan ulaşacağı hedefte büyüyecektir.

Türkiye’de heykel sanatının kültürel alt yapısı zengin olmasına rağmen, toplumdaki sosyal algı nedeniyle çok fazla benimsenememiştir. Bu sanatın temellerini gelişim ve faydalarını topluma, toplumun genç bireyelerine öğretecek olan günümüz Eğitim Fakülteleri Resim İş Öğretmenliği Bölümlerinde okuyan bireyelerin bu sanata bakış açıları ve yetiştirilme metotları bu sanatın daha iyi anlaşılması ve kabul görmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Bu noktadan hareketle araştırmada Türk heykel sanatının gelişim sürecine değinilmiştir. Bireyin algılama biçimi ve algılamayı etkileyen unsurlar ele alınmıştır. Toplumsal ve kültürel açıdan heykel sanatının nasıl algılandığı değerlendirilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda anket araştırması yapılmıştır.öğrencilerin heykel algılama biçimleri farklılıklar, eksik yönler ve sorunlar tespit edilmiştir.

Anket uygulamalarının sonucunda yapılan analizler neticesinde, ankete katılan öğrencilerin demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, ailenin ekonomik durumu, ailenin eğitim durumu, mezun olunan lise türü), heykel derslerinin içerik ve araç gereç bakımından öğrenci görüşleri, öğrencilerin heykel derslerine ve çalışmalarına ilişkin görüşleri tespit edilmiştir. Araştırmada altı farklı üniversitede okuyan Eğitim Fakültesi Resim İş Öğretmenliği Bölümlerinde eğitim- öğretim gören 4. sınıf öğrencilerine anket uygulanmıştır.

Yapılan anket uygulamalarının sonucunda mevcut müfredat içerisinde verilen heykel ders saatlerinin yetersiz olduğu anlaşılmıştır. Heykel toplumsal bilincin artması ve

heykelin özümsemesi için öğrencinin eğitim süreci içinde aldığı heykel derslerinin artırılması gerekmektedir.

Heykel atölyelerinin olup olmadığına yönelik yapılan sorgulamada bazı üniversitelerde heykel atölyelerinin eksik ve/veya yetersiz olduğu anlaşılmıştır. Heykel eğitiminin atölye ortamında uygulanması gereken bir sanat olması niteliğiyle bu ders için mecburen atölye oluşturulmalı ve teknik malzemelerin tam olarak kullanımı sağlanmalıdır.

Heykel derslerinin yapıldığı atölyede gerekli teknik ve sanatsal materyal ve malzemenin yetersiz olduğu anlaşılmıştır. Sonuçta verilen heykel eğitimi nihai hedefine ulaşamayacak ve tam anlamıyla verimli bir sanat eğitimcisi yetişmeyecektir. Bu tür eksiklerin giderilmesi gerekmektedir.

Ayrıca öğrencilerin ellerindeki imkanlar dahilindeki malzemeyi tam olarak kullanamadıkları anlaşılmıştır. Bu sorunun kaynağı bilinmemektedir fakat mevcut öğretim elemanlarının bu sorunun üzerine eğilmeli ve eksik bilgi ve yetersiz teknik beceri ile öğrenci mezun etmemeleri gerekir.

Öğrencilerin %85 gibi büyük bir çoğunluğu heykel sanatına ilgi duymaktadır fakat daha önce aldıkları geçmiş eğitim ve deneyimlerinin şu anda alıyor oldukları heykel dersleri için yeterli olmadığı görüşü ortaya çıkmıştır. Bu konuda gerek ilk ve orta öğretimde gerekse yüksek öğretim kurumlarında bu ders içeriklerine ağırlık verilmelidir. Yine Eğitim Fakültelerinde okuyan öğrencilerin daha önceki senelerde aldıkları eğitim programında alt yapının oluşmasına yönelik derslere yer verilmelidir.

Anket grubuna katılan öğrencilerin %20,9 Güzel Sanatlar Lisesinden, %79'luk kısmı ise diğer farklı liselerden gelmiştir. Ve öğrencilerin "Daha önceki eğitim sürecinizde hiç heykel çalışması yaptınız mı?" sorusuna öğrencilerin %58,2 sinin hayır cevabı vermesi heykel eğitiminin yetersizliğini ortaya koymaktadır. İlk ve orta öğretim kurumlarında bu derse yer verilmediğini fakat bireyin yaratıcılığının gelişmesi ve fiziki çevresini sanatsal

açıdan daha iyi algılayabilmesi için heykel eğitimine, sürecine daha fazla süre ve önem verilmelidir.

Anket sonuçlarına göre her biri öğretmen adayı olan öğrencilerin yaşadıkları çevredeki anıtlar ve heykeller hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları anlaşılmıştır. Bu sorun topluma heykel bilincini öğretecek ve sanat kültürünü geliştirecek olan kişilerin eğitimi için büyük bir eksiktir. Eksikğin giderilmesi için gerek müze dersleri içerisinde gerekse sanat tarihi dersleri içerisinde heykel eğitiminin alt yapısı tamamlanmalıdır. Yani öğrencilerin teorik heykel bilgileri artırılmalıdır.

Kültürümüz içerisinde resim sanatı kadar kendisine yer edinememiş ve dar bir alanda kalmış olan heykel sanatı için, heykel sergilerine katılım oranı da artırılmalıdır. Bu sayede heykel sanatı, sanatçısı ve onun toplum içerisinde algılanması açısından büyük faydalar sağlayacaktır.

Heykel sanatının Türk toplumuna kültürel açıdan yakınlığı konusunda öğrencilerin %50 den fazlası olumsuz görüş bildirmişlerdir. Yanı sıra öğrencilerin aldıkları heykel eğitiminin kendilerine üçboyutlu form algısı açısından yeterince bilgi ve beceri sağlayacağına inanmaktalar. Demek oluyor ki öğrenciler aldıkları eğitimin faydalarına inanmaktalar. Bu sanatın eğitimcileri; bu sanatın köklerini kültürel ve tarihi mirasımız olan taş yapıtlarımızda ve anıtlarımızda aramaları ve ilişkilendirmeleri gereksinimini doğurmaktadır. Netice olarak heykel sanatının kabul görmesindeki ve algılanmasındaki önyargıların giderilmesi kolaylaşacaktır.

Sanat eğitiminde yaratıcılığın geliştirilmesi ve bireylerin sanatsal yönden kendilerini daha iyi ifade etmeleri için heykel çalışmalarına daha fazla yer verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Altan, Ö. (1985). Türkiye’de *Sanatın Bugünü*. Türkiye’de Sanatın Bugünü ve Yarını. Ankara: H. Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Başaran, İ. E. (1987). *Eğitim Psikolojisi II*. Ankara: Ayyıldız Matbaası A.Ş.
- Baymur, F. (1976). *Genel Psikoloji*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Basımevi.
- Erinç, S. (1995). *Kültür Sanat Sanat Kültür*. İstanbul: Çınar Yayınları.
- Gazimihal, M. R. (1975). *Türk Vurmalı Çalgıları*. Ankara:...
- Geray, H. (2004). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gezer, H. (1984). *Cumhuriyet Dönemi Türk Heykeli*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Gökpınar, S. (1990). Mehmet Aksoy: Şiddetin Karşısına Sevgiyi Koymak. *Sanat Çevresi*, 137, 44–46.
- Güvenç, B. (1997). *Kültürün ABC’si*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Hızal, M. (1997). Türk Heykelinde Moral “İstemi” Yaratma Süreci. *Türkiye’de Sanat*, 29, 43-44
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1979). *İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Cem Ofset Matbaacılık A.Ş.

- Karasar, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kanad, F. (1977). *Kısaltılmış Pedagoji*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Morgan, C. T. (1981). *Psikolojiye Giriş Ders Kitabı*. (Çev. Hüsnü Arıcı ve Arkadaşları). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.
- Müritoğlu, Z. (1985). *Heykeltiliğimizin Geçmişi*. Türkiye’de Sanatın Bugünü ve Yarını. Ankara: H. Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Ozankaya, Ö. (1986). *Davranış Bilimlerine Giriş III*. Ankara: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özkarakoç, Ö. (2004). *İlköğretim II Kademedede Üç Boyutlu Sanat Uygulamalarının Yaratıcılığın Gelişmesine Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Konya: S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pressey, S. L. & Robinson, F. R. (1975). *Psikoloji ve Yeni Eğitim*. (Çev. Hasan Tan). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Renda, G. (2002). Osmanlılarda Heykel. *Sanat Dünyamız*, 82, 139–145.
- Savaş, R. (1985). *Türk Heykeli Bugünü ve Yarını*. Türkiye’de Sanatın Bugünü ve Yarını. Ankara: H. Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Sözen, Metin / Tanyeli, Uğur. (1992). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Şenyapılı, Ö. (2003). *Otuz Bin Yıl Öncesinden Günümüze Heykel*. Ankara: ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim A.Ş.
- Tansuğ, S. (1996). *Çağdaş Türk Sanatı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Turhan, M. (1970). *Cemiyet İçinde Fert*. İstanbul: Devlet Kitapları.
- Ünver, Erdem, (2004). “Eğitim Fakülteleri Resim-İş Öğretmenliği Programında Yeni Yapılanma”. *II. Sanat Eğitimi Sempozyumu 28-29-30 Nisan 2004*, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Yaman, Z. Y. (2002). “Cumhuriyet”in İdeolojik Anlatımı Olarak Anıt ve Heykel. *Sanat Dünyamız*, 82, 155–171.
- Yeni Türk Ansiklopedisi (1985). Cilt II. İstanbul:...
- Yeşilkaya, N. G. (2002). Osmanlı’da ve Cumhuriyet’te Anıt- Heykeller ve Kentsel Mekan. *Sanat Dünyamız*, 82, 147–153.
- Yolcu, Enver, (2000). *Türkiye’de Sanat Eğitiminin Tarihçesi*, <http://www.geocities.com/enveryolcu/egitim/tarihce.html> (01/12/2005, saat:19:35).
- Yörükoğlu, A. (1986). *Gençlik Çağı*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- www.kultur.gov.tr

Açıklama

Sevgili öğrenciler sizlerin heykel derslerine ve heykel çalışmalarına bakış açınızı, ne şekilde algıladığınızı ortaya koyabilmek için bu anket hazırlanmıştır.

Anketten elde edilen veriler bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Ankete vereceğiniz samimi cevaplar için şimdiden teşekkür ederim.

Ömer Tayfur Öztürk
Selçuk Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

1. BÖLÜM

1. Cinsiyetiniz.

Kız Erkek

2. Yaşınız

17-22 arası 23-28 arası 29- üzeri

3. Ailenizin Ekonomik durumunu belirtiniz.

0-350YTL arası 351-1000 YTL arası 1001-1500YTL arası 1501 YTL üzeri

4. Babanızın eğitim durumunu belirtiniz.

Okur Yazar Değil İlk okul Mezunu Ortaokul Mezunu Lise Mezunu
 Fakülte ve Yüksek Okul Mezunu Diğer (Belirtiniz):

5. Mezun olduğunuz lisenin türünü belirtiniz.

Düz Lise Süper Lise Anadolu Lisesi Fen Lisesi Güzel Sanatlar Lisesi
 Meslek Lisesi Diğer (Belirtiniz):

6. Hangi Üniversitede öğrenim görmektesiniz?

.....

2. BÖLÜM

7. Eğitim fakültesi resim-iş eğitimi bölümleri bünyesinde heykel için ayrılan ders saati yeterli mi?

Evet Hayır

8. Eğitim aldığınız kurumda heykel derslerine yönelik kullanılan bir atölyeniz var mı?

Evet Hayır

9. Heykel veya modelaj derlerini nerede alıyorsunuz?

Heykel atölyesinde Herhangi bir atölyede Her ikisi de

10. Heykel çalışmalarını yaptığınız atölye yeterli araç-gerece sahip mi?

Evet Hayır

11. İmkanlarınız dahilinde deki araç gereci tam olarak kullanabiliyor musunuz?

Evet Hayır

3. BÖLÜM

12. Üç boyutlu çalışmalara karşı özel bir ilgi duyuyor musunuz?

Evet Hayır

13. Geçmişteki eğitim ve deneyimlerinizin almakta olduğunuz heykel dersi için yeterli bir alt yapı oluşturduğunu düşünüyor musunuz?

Evet Hayır

- 14.** Daha önceki eğitim sürecinizde hiç heykel çalışması yaptınız mı?
( ) Evet ( ) Hayır
- 15.** Yaşadığınız şehir ve çevresindeki anıt heykeller hakkında yeterince bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?
( ) Evet ( ) Hayır
- 16.** Son bir yıl içerisinde heykel ve veya üç boyutlu çalışmaların sergilendi bir sergiye gittiniz mi?
( ) Evet ( ) Hayır
- 17.** Sanat eğitimi veren bir kurumda okuyan bir kişi olarak kaç tane heykeltıraş hakkında bilgi sahibisiniz? (Yerli- Yabancı)
( ) 1-3 ( ) 4-10 ( ) 10-20 ( ) 20- üzeri
- 18.** Türk toplumuna heykel sanatının kültürel açıdan yakını olduğuna katılıyor musunuz?
( ) Kesinlikle katılıyorum ( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kesinlikle katılmıyorum
- 19.** Aldığınız heykel eğitiminin üç boyutlu form algısı açısından yeterli bilgi ve beceri sağlayacağı fikrine katılıyor musunuz?
( ) Kesinlikle katılıyorum ( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kesinlikle katılmıyorum
- 20.** Heykel sanatı hakkında aldığınız teorik bilgiler eğitimci statünüz için yeterli olduğuna katılıyor musunuz?
( ) Kesinlikle katılıyorum ( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kesinlikle katılmıyorum
- 21.** Heykel yaparken kendimi daha rahat ifade edebiliyorum.
( ) Kesinlikle katılıyorum ( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kesinlikle katılmıyorum
- 22.** Heykel sanatı üç boyutlu bir sanat dalı olması itibarıyla diğer sanat çalışmalarına oranla yaratıcılığı daha çok geliştirmektedir.
( ) Kesinlikle katılıyorum ( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kesinlikle katılmıyorum
- 23.** Heykel sanatında üçüncü boyutun olması heykeli karmaşık ve zor bir sanat dalı yapmakta.
( ) Kesinlikle katılıyorum ( ) Katılıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kesinlikle katılmıyorum

TABLÖLAR

2. BÖLÜM

Tablo 1: Yeni yapılanma öncesi Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölüm programlarında ders grupları ve saat oranları.....	15
Tablo 2: Yeni yapılanma öncesi lisans programlarında ders grupları.....	16
Tablo 3: Yeni yapılanma sonrası lisans programları.....	17

5.BÖLÜM

Tablo 1: Cinsiyet Dağılımı.....	32
Tablo 2: Yaş Dağılımı.....	33
Tablo 3: Gelir Dağılımı.....	33
Tablo 4: Deneklerin Babalarının Eğitim Durumu Dağılımı.....	34
Tablo 5: Deneklerin Mezun Oldukları Lise Türü Dağılımı.....	34
Tablo 6: Deneklerin Öğrenim Gördükleri Üniversitelere Göre Dağılımı.....	35
Tablo 7: Heykel Ders Saatlerinin Yeterliliği.....	36
Tablo 8: Heykel Atölyesi.....	36
Tablo 9: Heykel Derslerinin Alındığı Yer.....	37
Tablo 10: Heykel Atölyelerinde Araç-Gereç Durumu.....	37
Tablo 11: Araç Gereç Kullanımı.....	38
Tablo 12: Üç Boyutlu Çalışmalara Duyulan İlgi.....	38
Tablo 13: Geçmiş Eğitim ve Deneyimlerin Heykel Dersi İçin Yeterli Alt Yapı Oluşturması.....	39
Tablo 14: Önceki Eğitim Sürecinde Heykel Çalışmaları.....	39
Tablo 15: Yaşanılan Bölgedeki Anıt Heykeller Hakkında Sahip Olunan Bilgi Düzeyinin Yeterliliği.....	40
Tablo 16: Son Bir Yılda Heykel Sergisi Ziyareti.....	41
Tablo 17: Bilgi Sahibi Olunan Heykeltraş Sayısı.....	41
Tablo 18: Heykel Sanatının Türk Toplumuna Kültürel Açından Yakınlığı.....	42
Tablo 19: Heykel Eğitiminde Üç Boyutlu Form Algısı.....	42
Tablo 20: Alınan Teorik Bilgilerin Yeterlilik Düzeyi.....	43
Tablo 21: Heykel Çalışmalarında Deneklerin Kendilerini İfade Etmeleri.....	44
Tablo 22: Heykel Sanatının Yaratıcılığı Daha Çok Geliştirmesi.....	44
Tablo 23: Heykel Sanatında Üçüncü Boyut ve Heykelin Karmaşıklığı.....	45